Rozprawy
o panowaniu Jana Kazimierza
króla polskiego
odnoszące się

Od Bartynows. za 5 złk.

Carolus Gustavus 17 *r)* S. R. M. Sueciae binae literae, priores ad S. R. M. Christ. et posteriores ad Gen. Ordines foed. Belgii, contra causas expeditionis in Zelandiam contra reg. Daniae. b. m. i r. (k. n. l. 4)

18 *s)* Resurrectio Poloniae auxilio aquilae. b. m. 1658. (k. n. l. 2)

Paulli Jacob Henrick 19 *t)* Epistola amici ad amicum de causis renascentium dissidiorum Sueco-Danicorum. Hamburgi 1658. (str. 10)

20 *u)* Brevis discussio querelarum, quae per regis christ. legatos et internuntios contra augustiss. Imp. Ferdinandum III. propositae sunt. b. m. 1657. (str. 20)

Frischmann Johann 21 *v)* Labores electorii sive solennia electionis et consecrationis. b. m. 1658. (str. 30)

22 *y)* S. R. M. Sueciae commissariorum responsum ad literas legatorum electoralium Brandeburgicorum. b. m. 1659. (k. n. l. 24)

Frischmann Johann 23. *z)* Censura censurae in collegium electorale amicae. b. m. 1658. (str. 44)

24 *aa)* Biorenklou Math., Memoriale ad eminentiss. sereniss. S. R. I. electores. b. m. 1658. (str. 32)

25 *bb)* Peyrer Isa. Epistola ad Philotimum, qua exponit rationes propter quas ejuraverit sectam Calvini et librum de Praeadamitis quem ediderat. Francofurti 1658. (str. 36)

26 *cc)* Retz de Joan. Franc. Paul. de Gondi Omnibus episcopis, presbyteris et universis filiis ecclesiae. b. m. 1660. (str. 28)

Frischmann Johann 27 *dd)* Animorum in Europa et vicina Asia motus de Suecici belli motu in Polonia. Upsaliae 1656. (str. 75)

28 *ee)* Gabriis Luc. de. Injustitia armorum Suecicorum in Polonos responsione apologetica ad epist. Cyriaci Thrasymachi ad Andr. Nicanorem data, nec non ad brevem et preliminarem enumerationem causarum, ob quas Carolus Gustavus R. Suec. coactus est Reg. Pol. bello adoriri. b. m. 1657. (str. 60)

29. *ff)* Elogium funebre Ser. Caroli Gustavi R. Suec. Gothenburgi in Suecia Februario mense a. 1660 extincti. b. m. i r. (k. n. 14)

30. *gg)* Epitaphium Regni Daniae agonizantis, eiusque inopinata convalescentia et generosa resurrectio ex tumulo. b. m. 1660. (k. n. l. 4)

Rapp Christoph 31 *hh)* Homo politicus auctore Pacifico a Lapide. Cosmopoli 1664. (str. 30)

32 *ii)* Stetget Harip. Conjectio de futuro Romanorum rege promovendo in imperatorem. b. m. 1658. (str. 22)

Frischmann Johann 33 *kk)* Collegium reliquorum Imp. deputatorum ad Collegium electorale de praesenti statu Imp., imperatore eligendo, scribenda lege, annexis aliis. b. m. 1657. (str. 97)

34 *ll)* Responsio ad duo scripta Danica, quorum alterum sub

titulo Juris fecialis armatae Daniae, alterum sub nomine Manifesti exiit. Francofurti 1658. (str. 39)

35 mm) Epistola equitis Romani de eligendo rege Romanorum b. m. 1658. (str. 16)

36 nn) Brevis informatio et demonstratio, quam injuriosis et calumniosis persuasionibus feliciss. record. Imp. quondam Ferdinandum III. ejusq. filium Ser. Hung. et Boh. Reg. Leopoldum ablegatus Reg. Suec. coram electoribus et statibus imperii emisso in publ. libello accusatorio ruptae pacis insimulare conatus fuerit. b. m. 1658. (k. n. l. 15)

37 oo) Scher Mart. Vota Germaniae intranti Austriam oblata Leopoldo. b. m. i r. (k. n. l. 4)

38 pp) Biörenklou Math. Memoriale novum in puncto pacis et securitatis publ. quod nomine S. R. M. Sueciae d. 4 Maii a. 1658 exhibitum est S. Rom. Imp. collegio electorali. Francofurti 1658. (str. 7)

39. rr) Delirus prodromus in viam reductus. b. m. i r. (str. 6)

Frischmann Johann 40 ss) Delirus prodromus. b. m. 1658. (str. 14)

Schultz Peter 41 tt) Negeschius Petr. Comparatio inter Claudium Tiberium princ. et Olivarium Cromwellium protectorem. b. m. 1657. (str. 28)

Frischmann Johann 42 uu) Classicum belli christiani ad christiani principes orbis adversus christiani nominis hostes Ottomanidas. b. m. 1651. (str. 37)

43, vv) Disjectio rejecta sive iterata et constans querelarum Gallicarum discussio. b. m. i r. (str. 22)

Frischmann Johann 44, yy) Responsum ad nuperam illam admonitionem Gallico juxta ac Germanico stilo adversus sanctius Christianiss. regis consilium publicatam ex causa Mardici Anglis belli contra regem catholicum sociis cessi. b. m. 1658. (str. 32) sk. 5. —

Exp. dobrze zachowany tego zbioru pism ulotnych do panowania Jana Kazimierza odnoszących się. Oprawa z wyciskami i klamrami.

1773. **Pękalski** Petr. De Petri militis per S. Stanislaum epis. Crac. resuscitatione. Cracoviae 1826. 8vo (k. n. 2, str. 23) br. —

1774. **Peterek** Jan. Wykład systematyczny zarazy bydlęcéj, przez J. N. Kurowski. Warszawa 1833. 8vo (str. 108, tabl. 1) br. —

1775. **Petricius** Joan. Innoc. Historia rerum in Polonia gestarum anno 1620. Cracoviae b. r. 4to (k. n. 3, str. 77) b) Princeps Polonus. Cracoviae 1633. (str. 109) psk. 10. —

1776. — Palaestra oratoria sive Imitatio Ciceronis. Cracoviae 162[illegible] 4to (k. n. 50) br. 3. —

1777. **Piasecki** Fel. Wróżka, dramat. Kraków 1861. 8vo (str. [illegible]) br. —

1778. — Jac. Mythologia Aeneidum P. Virgilii Maronis. Cracoviae 1635. 4to. (k. n. 8) br. — 5[illegible]

1754. Paradoxa koronne publica i privatim potrzebne szlachcicowi polskiemu, napisane r. 1603. Kraków 1853. 8vo (str. XXI k. n. 1, str. 152, k. n. 2) br. — 25

1755. Paritius Christ. Frid. Commentatio brevis ex historia literaria de quibusdam Silesiis eruditis in Polonia muneribus functis. Cracoviae 1816. 4to (str. 24) br. — 40

1756. Parkossius Jac. Antiquissimus de orthographia polonica libellus. Posnaniae 1830. 12mo (str. 99) br. — 50

1757. Parthenay v. A. Geschichte von Pohlen unter der Regierung August II. Mietau 1772. 8vo 2 Ty (I. str. XIV i 508; II. str. 640) p. 2. —

1758. — Histoire de Pologne sous le regne d'Auguste II. La Haye 1733. 8vo 2 Ty (I. str. XXIV i 256; II. str. X i 256) 2. —

1759. Paschacy Andr. Sig. Plausus laetitiae publicae ad triumphalem post victorias reditum serenis. ac invictis. princ. Joannis III. reg. Polon. etc. expressus. Cracoviae 1683. fol. (k. n. 14) br. — 50

1760. Pasternak K. F. Wielki świat małego miasteczka. Wilno 1832. 8vo T. II. (str. 214) br. — 25

1761. Pastorius Joach. Bellum scythico cosacicum etc. Dantisci 1652. 4to (k. n. 8, str. 269, k. n. 1) p. 7. —

1762. — Florus Polonicus, seu Polonicae Historiae epitome nova. Lugd. Batavor. 1641. 16mo (str. 215, k. n. 16) br. 1. —
Brak tytułu, dedykacyi i przedmowy kart 7.

1763. — dtto. Gedani et Francoforti 1679. 16mo (k. n. 22, str. 851, k. n. 20) psk. 2. —

1764. Paszkowski Franc. Mowa miana przy założeniu podstawy mogiły na pomnik Tadeuszowi Kościuszce 1820 r. Kraków b. r. 8vo (str. 12) br. — 25

1765. Paterkula K. Welleja Historia. Warszawa 1830. 8vo (k. n. 1, str. 276) psk. — 50

1766. Pauli Żeg. Pamiętniki do życia i sprawy Samuela i Krzysztofa Zborowskich. Lwów 1846. 8vo (str. XI i 215) br. 1. —

1767. — Pamiętniki o wyprawie chocimskiéj, z rękopismów i druków mniéj znanych. Kraków 1853. 8vo (str. XI i 184, k. n. 1) br. 1. —

1772. Pax Polono-Svecica, per deputatos ad id sereniss. ac potentiss. princip. Poloniae, Sveciae Regum legatos conecta Olivae 1660. 4to (str. 22)

1.

2. b) Pax Germano-Svecica etc. Viennae 1648. (str. 84)

3. c) Wolphius Joh. Pannonia perrorata panegyrice. b. m. 1652. (k. n. l. 10)

4. d) Rewa de Petr. De sacra corona Regni Hungariae. Viennae 1652. (str. 96)

5. e) Copia literarum cujusdem magnae dignationis Poloni Dn. Przimsky ad fratrem suum Dn. Christ. Przimsky Casell. Culm., in quibus amore patriae suae ductus explicat, quid sentiat de tractatu Polonorum cum Austriacis. Cusini 1657. (str. 11)

6. f) Biörenklou Mat. Memoriale iteratum in puncto pacis et securitatis publicae. Francofurti 1658. (str. 12)

7. g) Statera veritatis ad quam responsum Gallicum. b. m. 1658. (str. 27)

Frischmann Johann 8 h) Statera veritatem transgressa subversa. b. m. 1658. (str. 19)

9 i) Circa pacem religiosam ficta veraque propositio in Epist. ad D. Baronem. b. m. 1661. (k. n. l. 10)

10 k) Querelae universi cleri in Majori Polonia et Dioec. Posnan. super barbara Austriaci militis insolentia, in Ord. Eccl. et Christ. patrimonium exercita. Posnaniae 1658. (str. 4)

11 l) Olszowski Andr. Expositiones coram eminentis. D. Elect. Moguntin. b. m. 1658. (k. n. l. 2)

12 m) Olszowski Andr. Memoriale nomine S. R. M. Poloniae et Suec. ad S. E. Illustr. S. R. Imp. Electores, Principes et Ordines. b. m. 1658. (str. 4)

Frischmann Johann 13. n) Moguntini labores electorales, praevii et electorii. b. m. 1657. (str. 45)

14. o) Grandmont Ant. et H. de Lionne Memorialia bina, primum ad deputationem statuum ord., posterius ad collegium elect. directa. Francofurti 1658. (str. 15)

15 p) Disjectio brevis illius Gallicarum querelarum discussionis. b. m. 1658. (str. 16)

16. q) Pacificatio Ratisbonensis inter S. C. Maj. et Regem Franciae. b. m. i r. (k. n. l. 8)

PAX
GERMANO-SVECICA,
PER
DEPVTATOS AD ID
tùm
SACRÆ CÆSAREÆ
MAIESTATIS
ET
REGINÆ AC CO-
RONÆ SVECIÆ;
tùm
Electorum quoque, Principum & Statuum
Imperij
PLENIPOTENTIARIOS
ET LEGATOS
Subſcripta & ſubſignata
MONASTERII WESTPHALORVM
die 24. Octobris.
ANNO M. DC. XLVIII.
Et poſtridiè publicata
OSNABRVGIS WESTPHALORVM.
Collata fideliter cum authentico exemplo, & ſuis Articulis, Paragraphis ac Verſiculis ſive Numeris diſtincta.

VIENNÆ AVSTRIÆ, Formis Matthæi Coſmerovij, 1648.

In Nomine Sacrosanctæ & Individuæ TRINITATIS, Amen.

NOtum sit universis & singulis, quorum interest, aut quomodolibet interesse potest. Postquam à multis annis orta in Imperio Romano dissidia, motusq; Civiles eò usque increverant, ut non modò universam Germaniam, sed & aliquot finitima Regna, potissimum verò Sveciam, Galliamque ita involverint, ut diuturnum & acre exinde natum sit bellum: Primò quidem inter Serenissimum & Potentissimum Principem ac Dominum, Dominum FERDINANDUM Secundum, Electum Romanorum Imperatorem semper Augustũ, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, superioris & Inferioris Silesiæ, Württembergæ & Teckæ, Principem Sveviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravium Alsatiæ, Marchionem Sacri Romani Imperij, Burgoviæ, ac superioris & inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis & Salinarum, inclytæ memoriæ, cum suis fœderatis & adhærentibus ex una: Et Serenissimum ac Potentissimum Principem ac Dominum, Dominum Gustavum Adolphum, Svecorum, Gothorum & Vandalorum Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Estoniæ & Careliæ, Ingriæque Dominum

minum, inclytæ recordationis & Regnum Sveciæ, eiusq; fœderatos & adhærentes ex altera parte: Deinde post eorum è vita decessum, inter Serenissimum & Potentissimum Principem & Dominum, Dominum FERDINANDUM Tertium, Electum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Würtembergæ, & Teckæ, Principem Sveviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravium Alsatiæ, Marchionem Sacri Romani Imperij Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis & Salinarum, cum suis fœderatis & adhærentibus, ex una: Et Serenissimam ac Potentissimam Principem ac Dominam, Dominam Christinam, Svecorum, Gothorum, Vandalorumque Reginam, Magnam Principem Finlandiæ, Ducem Estoniæ & Careliæ, Ingriæq; Dominam, Regnumq; Sveciæ & eius fœderatos & adhærentes ex altera parte: Vnde multa Christiani sanguinis effusio cum plurimarum Provinciarum desolatione secuta est: Tandem divina bonitate factum esse, ut utrimque de pace universali suscepta sit cogitatio: in eumque finem ex mutua partium Conventione Hamburgi die vigesima quinta stylo novo, vel die decima quinta stylo veteri Decembris, Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo initâ, constituta sit dies undecima stylo novo, vel prima stylo veteri Mensis Iulij, Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio congressui Plenipotentiariorum Osnabrugis & Monasterij Westphalorum instituendo. Comparentes igitur statuo tempore & loco utrimque legitimè constituti Legati Plenipotentiarij: à parte quidem Imperatoris; Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Maximilianus Comes à

Traut-

Trautmansdorff & Weinsberg, Baro in Gleichenberg, Neostadij ad Cocrum, Negau, Burgau & Tozenbach, Dominus in Teinitz, Eques Aurei Velleris, Consiliarius secretus & Camerarius, Sacræ Cæsareæ Majestatis ejusque Aulæ supremus Præfectus; nec non Dominus Ioannes Maximilianus Comes à Lamberg, Liber Baro in Ortteneck & Ottenstein, Dominus in Stockeren & Ammerang, Burggravius in Steyr, Sacræ Cæsareæ Majestatis Camerarius; & Dominus Ioannes à Crane, Iuris utriusq; Licentiatus, & Comes Palatinus, Consiliarij Imperiales Aulici: A parte verò Reginæ Sveciæ, Jllustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Ioannes Oxenstirna Axelij, Comes Moriæ Australis, Liber Baro in Kymitho & Ninaas, Dominus in Fiholm, Alhuet, Hörningsholm, Bůderbo & Lidoo, Regni Sveciæ Senator & Consiliarius Cancellariæ; & Dominus Ioannes Adler Salvius, Dominus in Adlersberg, Harsenfeld, Wildenbrug & Tulingen, Regni Sveciæ Senator, Regiæ Majestatis Consiliarius secretus, & Aulæ Cancellarius; Post invocatum Divini Numinis auxilium, mutuasque Plenipotentiarum tabulas ritè commutatas, præsentibus, suffragantibus & consentientibus Sacri Romani Imperij Electoribus, Principibus ac Statibus, ad Divini numinis gloriam, & Christianæ Reipublicæ salutem, in mutuas pacis & amicitiæ leges consenserunt & convenerunt tenore sequenti.

ARTICVLVS I.

1. PAX sit Christiana, universalis, perpetua, veraque & syncera amicitia inter SacramCæsareamMajestatem, Domum Austriacam, omnesq; eius fœderatos & adhærentes & singulorũ hæredes & successores, imprimis Regẽ Catholicum, Electores, Principes, & Status Imperij ex unà: Et Sacram Regiam Majestatem, Regnumq; Sveciæ, omnesq eius fœderatos & adhærẽtes & singulorum hæredes ac successores, imprimis Regem Christianissimũ, ac respectivè Electores, Prin-

cipes, Statusque Imperij ex altera parte: Eaq; ita sincerè seriòque servetur & colatur, ut utraq; pars alterius utilitatem, honorem ac commodũ promoveat, omniq; ex parte & universi Romani Imperij cum Regno Sveciæ, & vicissim Regni Sveciæ cum Romano Imperio, fida vicinitas & secura studiorum pacis atque amicitiæ cultura revirescant, ac reflorescant.

ARTICVLVS II.

1. Sit utrinque perpetua oblivio & Amnistia omnium eorum, quæ ab initio horum motuum, quocunq; loco modovè, ab una vel altera parte, ultrò citròq; hostiliter facta sunt: ita ut nec eorum, nec ullius alterius rei causa vel prętextu, alter alteri posthac quidquam hostilitatis aut inimicitiæ, molestiæ vel impedimenti quoad personas, statum, bona vel securitatem per se vel per alios, clàm aut palàm, directè vel indirectè, specie juris aut via facti, in Imperio, aut uspiam extra illud (non obstantibus ullis prioribus pactis in contrarium facientibus) inferat, vel inferri faciat, aut patiatur, sed omnes & singulæ hinc inde, tàm ante bellum, quàm in bello, verbis, scriptis aut factis illatæ injuriæ, violentiæ, hostilitates, damna, expensæ, absque omni personarum rerumvè respectu, ita penitùs abolitæ sint, ut quicquid eo nomine alter adversus alterum prætendere posset, perpetua sit oblivione sepultum.

ARTICVLVS III.

1. Iuxta hoc universalis & illimitatæ Amnestiæ fundamentum, universi & singuli Sacri Romani Imperij Electores, Principes, Status (comprehensâ immediata Imperij nobilitate) eorumque Vasalli, subditi, Cives & Incolæ, quibus occasione Bohemiæ, Germaniævè motuum, vel fœderum hinc inde contractorum, ab una vel altera parte aliquid præjudicij aut damni, quocunque modo vel prætextu illatum est, tam quoad ditiones & bona feudalia, subfeudalia & allodialia, quam quoad dignitates, immunitates, jura & privilegia, restituti sunto ple-

plenariè, in eum utrinque statum in sacris & profanis, quo ante destitutionem gavisi sunt, aut jure gaudere potuerunt: non obstantibus, sed annullatis quibuscunque interim in contrarium factis mutationibus.

2. Quemadmodum verò tales restitutiones omnes & singulæ intelligendæ sunt: salvis juribus quibuscunque tàm directi quàm utilis dominij, in vel circa bona restituenda, sive secularia sive Ecclesiastica, sive restituenti, sive restituendo, sive cuivis tertio competentibus; salvis item litispendentijs desuper in Aula Cæsarea sive in Camera Imperiali; vel alijs Imperij immediatis aut mediatis Dicasterijs vertentibus: Ita hæc clausula salvatoria generalis, vel aliæ subsequẽtes speciales ipsam restitutionem nullatenus impediant, sed competentia Iura, actiones, exceptiones, & litispendentiæ, post factam demum restitutionem, coram competenti Iudice examinentur, discutiantur & expediantur, multo minus hæc reservatio ipsi Amnestiæ universali & illimitatæ quicquam præjudicij afferat, aut etiam ad proscriptiones, confiscationes & eius generis alienationes extendatur, vel Articulis aliter conventis interq; hos Compositioni Gravaminum aliquid deroget. Nam quantum Iuris in bonis Ecclesiasticis huc usque controversis eiusmodi restituti & restituendi sint habituri, patebit infra Articulo de Gravaminum Ecclesiasticorum compositione.

ARTICVLVS IV.

1. Et quamvis ex hac præcedenti regula generali facilè dijudicari possit, qui & quatenus restituendi sint, tamen ad instantiam aliquorum de quibusdam gravioris momenti causis, prout sequitur, specialiter mentionem fieri placuit, ita tamen ut qui expresè non nominati vel expuncti sunt, proptera pro omissis vel exclusis non habeantur.

2. Ante omnia verò Causam Palatinam Conventus Osnabrugensis & Monasteriensis eò deduxit, ut eâ de re jam diu motalis dirempta sit modo sequenti.

3. Et

3. Et primò quidem quod attinet Domum Bavaricam, dignitas Electoralis, quam Electores Palatini ante hac habuerunt, cum omnibus regalijs, officijs, præcedentijs, insignijs, & juribus quibuscunque ad hanc dignitatem spectantibus, nullo prorsus excepto: ut & Palatinatus superior totus, unà cum Comitatu Cham, cum omnibus eorum appertinentijs, regalijs ac juribus, sicut hactenus, ita & imposterum maneant penes Dominum Maximilianum Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ Ducem eiusque liberos totamque lineam Guilhelmianam, quamdiu masculi ex ea superstites fuerint.

4. Vicissim Dominus Elector Bavariæ pro se, hæredibus ac successoribus suis totaliter renunciet debito tredecim millionum, omnique prætensioni in Austriam superiorem, & statim à publicata Pace omnia instrumenta desuper obtenta, Cæsareæ Maiestati ad cassandum & annullandum extradat.

5. Quod ad Domum Palatinam attinet, Imperator cum Imperio publicæ tranquillitatis causa consentit, ut vigore præsentis Conventionis institutus sit Electoratus Octavus, quo Dominus Carolus Ludovicus Comes Palatinus Rheni eiusque hæredes & agnati totius lineæ Rudolphinæ, juxta ordinem succedendi in Aurea Bulla expressum, deinceps fruantur: nihil tamen Iuris præter simultaneam investituram ipsi Domino Carolo Ludovico aut eius successoribus ad ea, quæ cum dignitate Electorali Domino Electori Bavariæ, totique lineæ Guilielmianæ attributa sunt, competat.

6. Deinde ut inferior Palatinatus totus cum omnibus & singulis Ecclesiasticis & secularibus bonis, juribusq; & appertinentijs, quibus ante motus Bohemicos Electores Principesque Palatini gavisi sunt, omnibusque documentis, regestis, rationarijs & cæteris actis huc spectantibus eidem plenariè restituantur: cassatis ijs quæ in contrarium acta sunt: idque auctoritate Cæsarea effectum iri, ut neque Rex Catholicus, neque ullus

alius

alius, qui exinde aliquid tenet, se huic restitutioni ullo modo opponat.

7. Cum autem certæ quædam Præfecturæ Stradæ Montanæ antiquitùs ad Electorem Moguntinensem pertinentes, Anno demùm millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, pro certa pecuniæ summa Palatinis cum pacto perpetuæ reluitionis impignoratæ fuerint: Ideò conventum est, ut hæ Præfecturæ penes modernum Dominum Electorem Moguntinensem eiusque in ArchiEpiscopatu Moguntinensi successores permaneant, dummodò pretium pignorationis spontè oblatum, infra terminum executionis conclusæ pacis præfixum, parata pecunia exsolvat, cæterisque ad quæ juxta tenorem litterarum oppignorationis tenetur, satisfaciat.

8. Electori quoque Trevirensi, tanquam Episcopo Spirensi; Episcopo item Wormatiensi, jura quæ prætendunt in bona quædam Ecclesiastica intra Palatinatus Inferioris territorium sita, coràm competenti Iudice prosequi liberum esto, nisi de his inter utrumque Principem amicè conveniatur.

9. Quod si verò contigerit lineam Guilhelmianam masculinam prorsus deficere, superstite Palatina, non modò Palatinatus superior, sed etiam dignitas Electoralis, quæ penes Bavariæ Duces fuit, ad eosdem superstites Palatinos, interim simultaneâ investitura gavisuros, redeat, octavo tunc Electoratu prorsus expungendo: Ita tamen Palatinatus superior hoc casu ad Palatinos superstites redeat, ut hæredibus allodialibus Electoris Bavariæ actiones & beneficia, quæ ipsis ibidem de jure competunt, reservata maneant.

10. Pacta quoque gentilitia inter Domum Electoralem Haidelbergensem & Neoburgicam à prioribus Imperatoribus super Electorali successione confirmata, ut & totius lineæ Rudolphinæ jura, quatenus huic dispositioni contraria non sunt, salva rataque maneant.

11. Ad hæc si quæ feuda Iuliacensia aperta esse competenti via juris evictum fuerit, ea Palatinis evacuentur.

12. Præterea ut dictus Dominus Carolus Ludovicus aliquatenus liberetur onere prospiciendi fratribus de appennagio: Cæsarea Maiestas ordinabit, ut dictis suis fratribus quadringenta Imperialium Thalerorum millia, intra quadriennium ab initio Anni venturi millesimi sexcentesimi quadragesimi noni numerandum, expendantur, singulisque annis centena millia solvantur, unâ cum annuo censu, quinque de centum computatis.

13. Deinde tota Domus Palatina cum omnibus & singulis, qui ei quocunque modo addicti sunt aut fuerunt, præcipuè verò Ministri, qui ei in hoc conventu aut aliàs operam suam navarunt, ut & omnes Palatinatus Exules fruantur Amnestia generali supra descripta, pari cum cæteris in ea comprehensis jure, & hac transactione singulariter in Puncto Gravaminum, plenissimè.

14. Vicissim Dominus Carolus Ludovcus cum Fratribus Cæsareæ Maiestati obedientiam & fidelitatem, sicut cæteri Electores Principesq; Imperij, præstet: ac insuper Palatinatui superiori pro se & hæredibus suis, tùm ipse, tùm eius fratres, donec ex linea Guilhelmiana hæredes legitimi & masculi superfuerint, renuntient.

15. Cum autem de eiusdem Principis Viduæ Matri sororibusque præstando Victalitio & dote constituenda mentio injiceretur: pro benevolo S. Cæsareæ Maiestatis in Domum Palatinam affectu promissum est, dictæ Viduæ Matri pro Victalitio, semel pro semper, viginti Thalerorum Imperialium millia; singulis autem sororibus dicti Domini Caroli Ludovici, quando nuptum elocatæ fuerint, dena Thalerorum Imperialium millia, nomine Suæ Maiestatis exsolutum iri. De reliquo verò ipsis idem Princeps Carolus Ludovicus satisfacere teneatur.

Comi-

16. Comites in Leiningen & Daxburg sæpèdictus Dominus Carolus Ludovicus ejusque successores in Palatinatu Inferiori nulla in re turbet, sed jure suo à multis retro seculis obtento & à Cæsaribus confirmato quietè ac pacificè vti frui permittat.

17. Liberam Imperij Nobilitatem per Franconiam, Sveviam & Tractum Rheni cum districtibus appertinentibus, in suo statu immediato inviolatè relinquat.

18. Feuda etiam ab Imperatore in Baronem Gerhardum de Waldenburg dictum Schenckherrn; Nicolaum Georgium Raigersperger, Cancellarium Moguntinum; & Henricum Brombser Baronem de Rudesheim; item ab Electore Bavariæ in Baronem Ioannem Adolphum Wolff dictum Metternich collata, rata maneant: teneantur tamen ejusmodi Vasalli Domino Carolo Ludovico, velut Domino directo ejusque successoribus juramentum fidelitatis præstare, atque ab eodem feudorum suorum renovationem petere.

19. Augustanæ Confessionis consortibus, qui in possessione templorum fuerant, interq; eos, Civibus & Incolis Oppenheimensibus, servetur status Ecclesiasticus Anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti. Cæterisq; id desideraturis Augustanæ Confessionis exercitium tam publicè in templis ad statas horas, quàm privatim in Ædibus proprijs aut alienis ei rei destinatis, per suos aut vicinos verbi divini Ministros peragere liberum esto.

20. Princeps Ludovicus Philippus Comes Palatinus Rheni, recuperet omnes ditiones, dignitates & jura, in sacris & profanis, quæ ipsi à maioribus ex successione & divisione ante tumultus bellicos obvenerunt.

21. Princeps Fridericus Comes Palatinus Rheni, quartã partem vectigalis Wilzbacensis, Cœnobium quoque Hornbach cum pertinentijs, & quicquid Iuris parens eius ante hac

ibidem habuit ac possedit, recipiat ac respectivè retineat.

22. Princeps Leopoldus Ludocicus Comes Palatinus Rheni, restituatur penitus in Comitatum Veldenz ad Mosellam, tam in Ecclesiasticis quàm Politicis contra omnia hactenus attentata, in eum quo Anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto ipsius parens fuit, statum.

23. Controversia quæ vertitur inter Episcopos respectivè Bambergensem & Herbipolensem, ac Marchiones Brandenburgicos Culmbachi & Onolczbachi, de Castro, Oppido, Præfectura & Monasterio Kizingen in Franconia ad Mœnum, aut amicabili compositione, aut summario juris processu terminetur intra biennium, sub pœna perdendæ prætensionis imponendâ tergiversanti: interim dictis Dominis Marchionibus restituatur nihilominus fortalitium Wilzburg in eum statum, qui tempore traditionis descriptus fuit, ex conventione & promisso.

24. Domus Wůrttembergica maneat quietè in recuperata possessione Dynastiarum Weinsberg, Neustatt & Meckmühl: restituatur etiam in omnia & singula secularia atque Ecclesiastica bona & Iura ante hos motus ubicunq; possessa, interque illa specialiter in Dynastias Blaubeuren, Achalm & Stauffen cum pertinentijs & sub prætextu pertinentium ad eas occupatis bonis cum primis Civitate & Territorio Gőppingensi atq; pago Pflumeren, reditibus Vniversitati Tůbingensi pie fundatis: recipiat etiam Dynastias Heidenheimb & Oberkirch, itemq; Civitates Balingen, Tuttlingen, Ebingen & Rosenfeld, nec non Arcem & Pagum Neidlingen cum pertinentijs: tum Hohentvvil, HohenAsperg, HohenAurach, HohenTůbingen, Albeck, Hornberg, Schiltach cum Civitate Schorndorff; restitutio etiam fiat in Ecclesias Collegiatas Stutgard, Tůbingen, Herrenberg, Gőppingen, Backnang, nec non in Abbatias, Præposituras atque Monasteria Bebenhausen, Maulbrunn, Anhausen, Lorch, Adelberg, Denckendorff,

Hirſchau, Blaubeuren, Herprechtingen, Murhard, Alperſbach, Kónigsbrun, Herrenalb Divi Georgij, Reichenbach, Fullingen & Lichtenſtern ſive Marien-Cron, & ſimilia, cum omnibus documẽtis ablatis: ſalvis tamẽ & reſervatis Domus Auſtriacæ, nec non Wůrttembergicæ in ſupradictas Dynaſtias Blaubeuren, Achalm, & Stauffen prætenſis Iuribus, actionibus, exceptionibus & remedijs atque beneficijs Iuris quibuſcunque.

25. Principes quoque Wůrttembergici lineæ Montbelgardenſis reſtituantur in omnes ſuas ditiones in Alſatia vel ubicunq́; ſitas: & nominatim in duo feuda Burgundica Clerval & Paſſavant: Et ab vtraq́ue parte redintegrentur in eum ſtatum, jura, prærogativas, ac in ſpecie ad eam immedietatem erga Romanum Imperium, qua ante initium horum bellorum gaviſi ſunt, & qua cæteri Imperij Principes ac Status gaudent vel gaudere debent.

26. De cauſa Badenſi hoc modo conventum eſt: Fridericus Marchio Badenſis & Hochbergenſis, ejuſq́ue filij & hæredes, cum omnibus qui ijſdem quocunque modo inſervierunt, aut adhuc dum inſerviunt, cujuſcunq́ue nominis aut cõditionis ſint, gaudeant & fruantur ſupra Articulo ſecundo & tertio deſcriptâ Amneſtiâ, cum omnibus ſuis clauſulis & beneficijs, ejuſq́; vigore reſtituãtur pleniſſimè in eum ſtatum in ſacris & prophanis, in quo ante exortos Bohemiæ motus fuit Dominus Georgius Fridericus Marchio Badenſis & Hochbergenſis, quo ad Marchionatum inferiorem Badenſem, qui vulgò ſub appellatione Baden Durlach venit, itemq́ue quo ad Marchionatum Hochbergenſem: tum etiam quoad ditiones Rŏttelen, Badenvveiler & Sauſenberg: Non obſtantibus ſed annullatis quibuſcunq́ue interim in contrarium factis mutationibus. Deinde reſtituantur Marchioni Friderico præfecturæ Stein & Renchingen (abſq́ue onere æris alieni, interea temporis à Marchione Guilielmo contracti) ra-

tione fructuum, interesse, aut sumptuum, per transactionem Etlingæ Anno Domini millesimo sexcentesimo vicesimo nono initam dicto Guilielmo Marchioni Badensi cessæ cum omnibus juribus, documentis litterarijs, alijsque pertinentijs: ita vt tota illa actio sumptuum ac fructuum perceptorum & percipiendorum, cum omni damno & interesse à tempore primæ occupationis numerando sublata & penitus extincta sit; Annua quoque pensitatio ex Marchionatu inferiori, Marchionatui superiori pendi solita, virtute præsentium penitus sublata, annullata, & annihilata sit: nec eo nomine quicquam vel de præterito vel de futuro imposterum vnquam prætendatur vel exigatur. Alternetur etiam imposterum inter vtramque lineam Badensem, inferioris scilicet & superioris Marchionatus Badensis, præcedentia & sessio in Comitijs, & Circuli Svevici, alijsque universalibus vel particularibus Imperij, aut quibuscunque Conventibus, pro nunc tamen eâdem præcedentiâ penes Marchionem Fridericum dum superstes erit, permanente. De Baronatu Hohen-Gerolzek, conventum est: vt si Domina Principissa Badensis prætensa sua jura in dicto Baronatu documentis Authenticis sufficienter probaverit, restitutio statim post latam desuper sententiam fiat cum omni causa, omnique Iure, vigore documentorum competenti; Cognitio autem hæc finiatur à die publicatæ pacis intra biennium. Nullæ denique actiones, transactiones vel exceptiones generales vel speciales clausulæ in hoc Instrumento pacis compræhensæ (quibus omnibus per expressum & in perpetuum vigore hujus derogatum sit) ab unâ vel alterâ parte, ullo vnquam tempore, contra hanc specialem Conventionem allegentur vel admittantur.

27. Dux de Croy gaudeat effectu generalis Amnestiæ, neque protectio Regis Christianissimi sit ei fraudi, dignitatis, privilegiorum, honorum, bonorum aut ullo alio respectu:

quietè

Quietè quoque possideat eam Dominij Vinstingen partem, quam maiores sui possederunt, pro ut nunc à Domina matre sua dotalitij nomine possidetur: Iuribus Imperij quoad dictum Dominium Vinstingen in eo statu, quo fuerunt ante hos motus, salvis permanentibus.

28. Quod controversiam Nassau-Siegen, contra Nassau-Siegen attinet: cum res hæc per Commissioné Cæsaream Anno millesimo sexcétesimo quadragesimo tertio ad amicabilē cōpositionem sit remissa, reassumatur eiusmodi cōmissio: & tota lis vel amicabili compositione, vel Iuridica sententia coram competenti Iudice decidatur: Comite Ioanne Mauritio de Nassau eiusque fratribus absq; ulla turbatione, pro suis quotis duntaxat, in apprehensa possessione manentibus.

29. Comitibus Nassau Saræpontanis restituantur omnes eorum Comitatus, Dynastiæ, territoria, homines & bona Ecclesiastica & secularia, feudalia & allodialia, nominatim verò Comitatus Saræpontanus & Sarvverdanus integri, cum omni causa, ut & fortalitium Homburg cum tormētis bellicis, mobilibusq; ibi repertis: Salvis utrinque respectivè tam ratione Anno millesimo sexcentesimo vicesimo nono, septimo Iulij per sententiam adjudicatorum in revisorio, quam alijs, etiam de illatis damnis, cōpetentibus Iuribus, actionibus, exceptionibus & beneficijs Iuris, iuxta leges Imperij determinandis: nisi partes potius ament amica transactione rem componi: Salvo etiam Iure, quod Comitibus de Lainingen Daxburg in dicto Comitatu Sarvverdano competere potest.

30. Domus Hanoica restituatur in Præfecturas Bobenhausen, Bischoffsheim am Steeg & Wilstatt.

31. Ioannes Albertus Comes Solmensis in quadrantem Oppidi Buzbacensis & quatuor pagos adiacentes restituatur.

32. Itemque restituatur Domus Solms Hohensolms in omnia bona & Iura sibi Anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo adempta, non obstante transactione desuper

cum Domino Georgio Landgravio Hassiæ postea facta.

34. Comites de Isenburg gaudeāt Amnestia generali supra Articulo secundo & tertio descripta: Salvis tamē Iuribus Domino Georgio Landgravio Hassiæ vel cuivis tertio contra eosdem, ut & contra Comites de Hohensolms competentibus.

34. Rheingravij in suas Præfecturās Troneck & Wildenburg, itemq; Dynastiam Mórchingen cum pertinentijs & cætera omnia Iura à vicinis usurpata restituantur.

35. Vidua Domini Ernesti Comitis Seinensis restituatur in eam possessionē Arcis, Oppidi & Præfecturæ Hochenburg cum pertinentijs, ut & pagi Bendorff, in qua fuit ante destitutionem, salvo tamen Iure cuiusvis.

36. Castrum & Comitatus Falckenstein restituatur ei cui de Iure competit. Quicquid etiam Iuris Comitibus de Rasseburg cognominatis Levvenhaubt in Præfecturam Brezenheim feudum Archiepiscopatus Coloniensis; nec non Baronatum Reipolzkirch in districtu Hunzruck sita competit, id eis cum omnibus Iuribus & appertinentijs salvum sit.

37. Restituatur etiam Domus Waldeck in possessionē vel quasi omnium Iurium in Dynastiâ Didinghausen & pagis Nodernau, Liechtēscheid, Defeld & Nieder Schleidern, prout illis Anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto gavisa est.

38. Ioachimus Ernestus Comes Oettingensis in omnia Ecclesiastica & secularia, quæ pater ipsius Ludovicus Eberhardus ante hos motus possidebat, restituatur.

39. Item Domus Hohenloica in omnia ipsi ablata præcipuè Dynastiam Weichersheim, itemq; in Cœnobium Scheffersheim absque omni exceptione, imprimis retentionis, restituatur.

40. Fridericus Ludovicus Comes de Lóvvenstein & Wertheim in omnes suos Comitatus & Dynastias quæ tempore huius belli sequestratæ, confiscatæ alijsq; cessæ fuerunt, in Politicis & Ecclesiasticis restituatur.

41. Ferdi-

41. Ferdinandus Carolus Comes de Lővvenstein & Wertheim in omne id quod defunctis ejus agnatis Georgio Ludovico, & Ioanni Casimiro sequestratum, confiscatum alijsque cessum est, in politicis & Ecclesiasticis, restituatur: Salvis tamen ijs bonis & Juribus, quæ Mariæ Christianæ filiæ dicti Georgij Ludovici de Lővvenstein ex hæreditate paterna & materna competunt, in quæ plenariè restituatur. Pariter etiam vidua Ioannis Casimiri de Lővvenstein in sua bona dotalitia & hypothecata, reservato Iure, si quod in supradicta competit Comiti Friderico Ludovico, vel amicabili compositione, vel legitimo processu prosequendo.

42. Domus Erbacensis, inprimis Comitis Georgij Alberti hæredes in Castrum Breubergicum omniaque ejus Iura, ipsis cum Domino Comite Lővvensteinensi communia, tam quoad præsidium ejusdemque directionem, quàm cætera civilia jura restituantur.

43. Vidua & hæredes Comitis à Brandenstein restituantur in omnia ex causa belli adempta bona & jura.

44. Baro Paulus Kevenhůller cum nepotibus ex fratre: hæredes Cancellarij Lőffleri: Marci Conradi à Rhelingen liberi & hæredes: Item Hieronymus à Rhelingen unà cum uxore: nec non Marcus Antonius à Rhelingen, quisque in omnia sibi per confiscationem adempta, plenariè restituti sunto.

45. Contractus, permutationes, transactiones, obligationes & instrumenta debiti, vi metuvè, seu statibus, seu subditis illicitè extorta, prout in specie queruntur, Spira, Weisenburgum ad Rhenum, Landavia, Reutlingen, Hailbrunna, alijque: ut & redemptæ cessæq; actiones, abolitæ atque ita annullatæ sunto, ut ullum judicium actionemvè eo nomine intentare minimè liceat: Quòd si verò debitores instrumenta Crediti vi metuvè creditoribus extorserint, ea omnia restituantur, actionibus desuper salvis.

46. Debita sive emptionis venditionis annuorum redituũ, sivè alio nomine vocentur, si ab vna alteravè belligerantium parte in odium Creditorum violenter extorta sint, contra debitores veram violentiam & realem solutionem intercessisse allegantes & se ad probandum offerentes, nulli processus executivi decernantur, nisi his exceptionibus, prævia plenaria causæ cognitione, decisis: Processu desuper instituto à Pacis publicatione infra biennium finiendo: sub pœnâ perpetui silentij contumacibus debitoribus imponendâ. Processus autem hactenus eo nomine contra ipsos decreti unà cum transactionibus & promissionibus pro futura Creditorum restitutione factis, tollantur & enerventur: salvis tamen ijs pecuniarum summis, quæ flagrante bello pro alijs ad avertenda majora eorum pericula & damna bono animo & intentione erogatæ sunt.

47. Sententiæ tempore belli de rebus merè secularibus pronunciatæ (nisi Processus vitium & defectus manifestè pateat, vel in continenti demonstrari possit) non quidem omninò sint nullæ; ab effectu tamen rei judicatæ suspendantur, donec acta judicialia (si alterutra pars, intra semestre ab inita pace spacium, petiverit revisionem) in Iudicio competenti, modo ordinario, vel extraordinario, in Imperio usitato revideantur & æquabili jure ponderentur, atque ita dictæ sententiæ vel confirmentur vel emendentur, vel si nulliter latæ sint, planè rescindantur.

48. Si quæ etiam feuda regalia vel privata ab Año millesimo sexcentesimo decimo octavo non fuerant renovata, nec interim eorum nomine præstita servitia, nemini id fraudi esto; sed tempus repetendæ investituræ à die factæ Pacis cedere incipiat.

49. v. 1. Tandem omnes & singuli tàm bellici officiales militesque, quàm Consiliarij & Ministri togati, Civiles & Ecclesiastici, quocunque nomine aut conditione censentur, qui

uni

uni alterivè parti earundemvè fœderatis aut adhærentibus, togâ vel ſago militârunt, à ſummo ad infimum, ab infimo ad ſummum, abſque ullo diſcrimine vel exceptione cum Vxoribus, liberis, hæredibus, ſucceſſoribus, ſervitoribus, quo ad perſonas & bona in eum vitæ, famæ, honoris, conſcientiæ, libertatis, Iurium & privilegiorum ſtatum, quo ante dictos motus gaviſi ſunt, aut jure gaudere potuerunt, utrinque reſtituti ſunto: nec eorum perſonis aut bonis ullum creator præjudicium, ullavè actio vel accuſatio intentator, multo minus ulla pœna damnumvè quocunque prætextu irrogator. Et hæc quidem omnia quo ad illos, qui Cæſareæ Maieſtatis & Domus Auſtriacæ ſubditi & Vaſalli non ſunt, pleniſſimum effectum habeant. v. 2. Qui verò Subditi & Vaſalli hæreditarij Imperatoris & Domus Auſtriacæ ſunt, eâdem gaudeant Amneſtiâ, quo ad perſonas, vitam, famam & honores, habeantque ſecurum reditum in priſtinam patriam: ita tamen ut ſe teneantur accomodare legibus patrijs Regnorum & Provinciarum. v. 3. Quantum autem eorundem bona concernit, ſi ea antequam in Coronæ Sveciæ Galliævè partes tranſierunt, confiſcatione aut alio modo amiſſa fuere: etſi Plenipotentiarij Svecici diu multumque inſtiterant, vt ijs etiam illa reſtituerentur: tamen cum Sacræ Cæſ. Majeſtati hac in re ab alijs nihil præſcribi, nec ob Cæſareanorum conſtantem contradictionem aliter tranſigi potuerit, Ordinibusque Imperij ea propter bellum continuari è re Imperij non fuerit viſum: porrò quoque amiſſa ſunto ac modernis poſſeſſoribus permanento. Illa verò bona, quæ ipſis pòſt, eam ob cauſam, quod pro Svecis aut Gallis contra Cæſarem Domumque Auſtriacam arma ſumpſiſſent, erepta ſunt, ijſdem qualia nunc ſunt, abſque refuſione tamen ſumptuum & fructuum perceptorum aut damni dati, reſtituantur. v. 4.

De cætero in Bohemia alijsque quibuscunque provinciis Hæreditarijs Imperatoris, Augustanæ Confessioni addictis subditis vel Creditoribus, eorumvè hæredibus, pro privatis suis prætensionibus, si quas habent, & earum nomine actiones intenderint, aut prosecuti fuerint, Ius & Iustitia æquè ac Catholicis citra respectum administretur.

50. A dicta tamen universali restitutione excepta sunto, quæ restitui vel redhiberi nequeunt, mobilia & se moventia, fructus percepti, authoritate belligerantium partium interversa: itemque tam destructa, quam publicæ securitatis causa, in alios usus conversa ædificia, publica & privata, sacra & prophana: nec non deposita publica vel privata, hostilitatis intuitu, confiscata, legitimè vendita, spontè donata.

51. Quia verò etiam causa Iuliacensis successionis inter Interessatos, nisi præveniatur, magnas aliquando turbas in Imperio excitare posset: ideò conventum est, ut ea quoque, Pace confectâ, ordinario processu coram Cæsarea Maiestate, vel amicabili compositione, vel alio legitimo modo sine mora dirimatur.

ARTICVLVS V.

Cum autem præsenti bello magnam partem, Gravamina, quæ inter utriusque Religionis Electores, Principes & status Imperij vertebantur, causam & occasionem dederint, de ijs prout sequitur, conventum & transactum est.

§. 1. v. 1. Transactio Año millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo Passavij inita, & hanc anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto secuta Pax Religionis, prout ea Anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto Augustæ Vindelicorum, & post in diversis Sacri Romani Imperij Comitijs universalibus confirmata fuit, in omnibus suis capitulis, unanimi Imperatoris, Electorum, Principum & Statuum utriusq; Religionis consensu initis ac conclusis, rata habea-

habeatur, ſanctéque & inviolabiliter ſervetur. Quæ verò de nonnullis in ea Articulis controverſis, hac Tranſactione communi partium placito ſtatuta ſunt, ea pro perpetua dictæ Pacis declaratione, tam in Iudicijs, quàm alibi obſervanda habebuntur, donec per Dei gratiam de Religione ipſa convenerit: non attentâ cujuſvis ſeu Eccleſiaſtici ſeu politici, intra vel extra Imperium, quocunque tempore interpoſita contradictione vel proteſtatione, quæ omnes inanes & nihili vigore horum declarantur. 2. In reliquis omnibus autem inter utriuſque Religionis Electores, Principes, Status omnes & ſingulos ſit æqualitas exacta, mutuaq;, quatenus formæ Reipublicæ, Conſtitutionibus Imperij & præſenti Conventioni conformis eſt, ita ut quod uni parti juſtum eſt, alteri quoque ſit juſtum, violentiâ omni & viâ facti, ut aliàs, ita & hic inter utramque partem perpetuò prohibitâ.

§. 2. v. 1 Terminus à quo reſtitutionis in Eccleſiaſticis, & quæ intuitu eorum in Politicis mutata ſunt, ſit dies prima Ianuarij anni milleſimi ſexconteſimi vigeſimi quarti: Fiat itaq; reſtitutio omnium Electorum, Principum & Statuum utriuſque Religionis (compræhenſa libera Imperij Nobilitate; ut & Communitatibus & pagis immediatis) plenariè & purè; caſſatis omnibus interim in iſtiuſmodi cauſis latis, publicatis & inſtitutis ſententijs, decretis, tranſactionibus, pactis, ſeu deditijs, ſeu alijs, & executionibus, reductione ad ſtatum dicti anni dieiq; in omnibus facta. 2. Civitates Auguſta Vindelicorum, Dunckelſpühla, Biberacũ, & Ravenſpurgum retineant bona, Iura & Exercitium Religionis dicti anni dieique; ſed ratione dignitatum Senatoriarum aliorumq; munerum publicorum, ſit inter utrique Religioni addictos ęqualitas idemque numerus. 3. In ſpecie autem quoad Civitatem Auguſtam ſint ſeptem Senatores Conſilij Secretioris ex familijs Patritijs delecti: ex his deſumpti Reipublicæ Præſides duo,

vulgò Stattpfleger dicti, unus sit Catholicus, alter Augustanæ Confessionis. Ex reliquis quinque, tres Catholicæ Religioni, & duo Augustanæ Confessioni addicti. Senatores reliqui, Senatus, ut vocant, minoris; nec non Syndici, Assessores Judicij Urbani, alijque Officiales omnes sint æquali numero utriusque Religionis. 4. Quæstores rei nummariæ sint tres, quorum duo unius, tertius diversæ religionis, ita quidem, ut primo anno duo sint Catholici, unus verò Augustanæ Confessionis; altero, duo Augustanæ Confessionis & tertius Catholicus, & sic deinceps alternando singulis annis. 5. Præfecti rei tormentariæ itidem tres parique annua alternatione. Idem etiam circa curam collectarum, annonæ, ædilicij muneris, & si quæ alia sunt officia, quæ tribus comittuntur, obtineat: Ita quidem, ut si uno anno, duo officia (veluti Quæstura & cura annonæ vel ædilicij muneris) penes duos Catholicos & unum Augustanæ Confessionis sint, eodem anno duo alia officia (veluti præfectura rei tormentariæ & collectarum) duobus ex Augustana Confessione & uni Catholico comittantur; sequenti autem anno circa hæc officia duobus Catholicis, duo Augustanæ Confessioni addicti, & uni Catholico, unus Augustanæ Confessionis surrogetur. Munera, quæ uni soli committi solita sunt, pro qualitate rei vel uno vel pluribus annis inter Catholicos & Augustanæ Confessionis Cives alternentur; eo quidem modo ut de officijs quæ tribus personis committuntur, nunc dictum. 6. Templorum tamen & Scholarum cuique parti suarum cura integra reservetur. Ij autem Catholici qui nunc tempore huius pacificationis in Magistratu & Officijs præter numerum supra conventum supersunt, pristino quidem per omnia honore commodoque fruantur. Veruntamen usque dum eorum loca, vel morte vel abdicatione vacaverint, vel domi se contineant vel si senatui quandoq; interesse velint, voto tamen careant.

7. Neu-

7. Neutra verò pars suæ Religioni adhærentium potentiâ ad deprimendam alteram abutatur, aut maiorem numerum, directè vel indirectè ad dignitates Præsidū, senatorum, aliorumque publicorum munerum aggregare præsumat, sed quidquid eius quandocunq; & quomodocunq; tentatū fuerit, irritum esto. Proinde non solùm hæc dispositio quotannis, quando de novorum Senatorum aliorumq; officialium in demortuorum locum surrogatione agitur, publicè prælegitor; sed etiam Præsidis seu Duûmviri, Secretiorum reliquorumque Senatorum, Præfectorum, Syndicorum, Iudicum, aliorumq; officialium Catholicorum electio & nunc & posthac sit penes ipsos Catholicos; Augustanæ verò Confessioni addictorum, penes eosdem; & defuncto Catholico alius Catholicus, pariterque Augustanæ Confessioni addicto eidem addictus surrogetur. 8. Pluralitas autem votorum in caussis religionem sive directè sive indirectè concernentibus, nequaquam attendatur, neq; illa Augustanæ Confessioni addictis Civibus eius loci magis quàm Augustanæ Confessionis, Electoribus, Principibus & Statibus in Imperio Romano præjudicet. Quod si Catholici pluralitate votorū in his vel alijs quibusvis negotijs in præjudium Augustanæ Confessioni addictorum abutantur, reservatum his ipsis esto vigore huius Transactionis ad introducēdam alternationem quinti Senatoris secretioris, aliaq; legitima remedia provocare. 9. De cætero Pax Religiosa, itemque ordinatio Carolina de Electione Magistratuum, nec non transactiones de annis 1584. & 1591. (quatenus huic dispositioni directè vel per indirectum non repugnant) salvæ & inviolatæ per omnia maneant. 10. Deinde Dunckelspûhlæ, Biberaci & Ravenspurgi duo sint Consules, Catholicus unus, alter Augustanæ Confessionis; quatuor secretioris consilij, æquali numero utriusq; Religionis. Eadem etiam æqualitas circa Senatum, Iudicium Urba-

num,

num, præfecturam ærarij, ut & alia omnia officia, dignitates ac munera publica obſervetur. QuoadPræturãIudicij verò, Syndicatum &SecretariosSenatus & Iudicij, nec non quoad alia huiuſmodi officia quę uni tantum perſonæ committuntur, alternatio perpetuò obſervetur, ita, ut demortuo Catholico ſemper Auguſtanæ Cõfeſſioni addictus & vice verſa ſuccedat. Quantum ad modum Electionis & votorum pluralitatem, nec non curamTemplorum acScholarum, itemq́; anniverſariam prælectionẽ huius diſpoſitionis attinet, idem quod de Auguſta dictum eſt, obſervetur. 11. Quod ad Civitatem Donavverdam attinet, ſi in proximè venturisComitijs Univerſalibus in priſtinam libertatem reſtituẽda eſſe judicabitur ab Imperij Statibus, eodem gaudeat Iure in Eccleſiaſticis & Politicis, quo cæteræ Imperij liberæ Civitates vigore huius trãſactionis gaudent: Salvis tamen, quoad hanc Civitatem, eorum quorum intereſt, juribus. 12. Terminus autem Anni milleſimi ſexcenteſimi vigeſimi quarti nullum præjudicium creare debet ijs, qui ex capite Amneſtiæ aut aliunde reſtituendi veniunt.

§. 3. v. 1. Bona Eccleſiaſtica immediata quod attinet, ſive ſint Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Prælaturæ, Abbatiæ, Baliviæ, Præpoſituræ, Commendæ, ſive liberæ fundationes ſæculares, aut alia, unâ cum reditibus, penſionibus alijſque quocunque nomine ſignatis, ſeu in Urbibus, ſeu ruri ſitis, ea, ſeu Catholici, ſeu Auguſtanæ Confeſſionis ſtatus die prima Januarij Anni milleſimi ſexcenteſimi viceſimi quarti poſſederint, omnia & ſingula nullo planè excepto, eius religionis conſortes, qui dicto tempore in reali eorum poſſeſſione fuerunt, uſque dum de Religionis diſſidijs perDei gratiam conventum fuerit, tranquillè & imperturbatè poſſideant, neutrique parti liceat alteri ſeu in Iudicio, ſeu extra negocium faceſſere, multò minus turbas aut impedimentum aliquod inferre. Si verò, quod Deus prohibeat, de Religio-

nis diſſidijs amicabiliter conveniri non poſſit, nihilominus hæc conventio perpetua ſit & pax ſemper duratura. 2. Si igitur Catholicus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Prælatus; aut Auguſtanæ Confeſſioni addictus in Archiepiſcopum, Epiſcopum, Prælatum electus vel poſtulatus, ſolus aut unâ cum Capitularibus ſeu ſingulis, ſeu univerſis, aut etiam alij Eccleſiaſtici Religionem Impoſterum mutarint; excidant illi ſtatim ſuo jure (honore tamen famaq; illibatis) fructuſq; & reditus citra moram & exceptionem cedant, Capituloq; aut cui id de jure competit, integrum ſit aliā perſonam Religioni ei, ad quam beneficium iſtud vigore huius tranſactionis pertinet, addictam, eligere aut poſtulare, relictis tamen ArchiEpiſcopo, Epiſcopo, Prælato, &c. decedenti fructibus & reditibus interea perceptis & conſumptis. 3. Si ergò Status ſeu Catholici, ſeu Auguſtanæ Confeſſioni addicti ArchiEpiſcopatibus, Epiſcopatibus, beneficijs aut præbendis ſuis immediatis à die prima Ianuarij Aññi milleſimi ſexcenteſimi vigeſimi quarti judicialiter aut extrajudicialiter exciderint, aut quocunque modo turbati fuerint, vigore harum illicò tam in Eccleſiaſticis quàm Politicis omnibus novationibus abolitis reſtituantur, ita quidem, ut quæcunq; bona Eccleſiaſtica immediata die prima Ianuarij Anni milleſimi ſexcēteſimi vigeſimi quarti Catholico Præſule regebātur, Catholicum caput recipiant, & viciſſim quæ dicto Anno, dieque Aug. Confeſ. addicti poſſidebant, retineant etiam in poſterum, remiſſis tamen, quæ una pars contra alteram prætendere poſſet, perceptis interea fructibus, damnis & expenſis.

§. 4. v. 1. In omnibus Archiepiſcopatibus, Epiſcopatib⁹, & reliquis fundationibus imediatis, Iura eligendi & poſtulandi juxta cuiuſque loci conſvetudines & ſtatuta antiqua, illibata maneant, quatenus illa Imperij cōſtitutionibus, Tranſactioni Paſſavienſi, Paci religioſæ, & imprimis huic declara-

tioni & transactioni sunt conformia; & intuitu ArchiEpiscopatuum & Episcopatuū Aug. Confes. addictis permanentium ea nihil in se cōtineant illi Confessioni adversum: sicut etiam pariter in Episcopatibus & Ecclesijs, in quibus Catholicis & Aug. Confes. ordinibus mixta jura admittuntur, statutis antiquis nihil de novo admisceatur, quod Catholicorum vel Aug. Confes. addictorum conscientiam & causam pro cuiusque parte lædere, eorumvè Ius imminuere possit. 2. Postulati verò seu Electi, in Capitulationibus suis spondeant se susceptos Ecclesiasticos Principatus, dignitates & beneficia nequaquam hæreditario jure possessuros, aut id acturos ut hæreditaria fiant, sed libera sit ubique capitulo, & quibus id præterea pariter cum capitulo pro more competit, tam Electio & postulatio, quàm sede vacante administratio & Iurium Episcopalium exercitium: operaq; detur, ne Nobiles, Patricij, gradibus Academicis insigniti, aliæque personæ idoneæ, ubi id fundationibus non adversatur, excludantur, sed ut potius in ijs conserventur.

§. 5. v. 1. Ubi Sacra Cæsarea Maiestas jus primariarū precū exercuit, exerceat etiam imposterum: dummodo decedente Aug. Confes. addicto, in eius Religionis Episcopatibus, Augustanæ Confess. addictus ad normam statutorum & observantiæ idoneus precibus fruatur. In mixtis verò ex utraque religione seu Episcopatibus, seu alijs locis immediatis, precibus primarijs præsentatus non gaudeat, nisi beneficium vacans Religionis consors possederit. 2. Si quid annatarum, Iurium Pallij, confirmationum, Mensium Papalium & huiusmodi jurium & reservationum nomine in bonis Statuum Augustanæ Confessionis Ecclesiasticis immediatis à quocunque quandocunq; aut quomodocunq; prætendatur, id validitate & executione à brachio seculari impertienda careat. 3. In quorum autem Ecclesiasticorum bonorum immediatorum

Capi-

Capitulis utriusq; Religionis Capitulares & Canonici vigore præfati termini certo utrinque numero admittuntur, mensésque Papales id temporis in usu fuerunt, porrò quoque, si decedentes Capitulares & Canonici ex numero Catholicorum definito fuerint, obtineant, atq; executioni, casu eveniente, mandentur: modò Papalis provisio Capitulis immediate è Curia Romana & tempore legitimo insinuetur.

§. 6. v. 1. Electi aut Postulati in ArchiEpiscopos, Episcopos aut Prælatos Augustanæ Confessioni addicti, à Sacra Cæsarea Majestate, postquam intra annum, Electionis aut Postulationis suæ fidem fecerint, & juramenta regalibus sveta feudis præstiterint, absque ulla exceptione investiantur: ultraq; taxæ ordinariæ summam, insuper eiusdem dimidium pro infeudatione pendant. Ijdem, aut, sede vacante, Capitula, & quibus administratio cum ijs conjunctim competit, ad universales æquè, ac particulares deputationum, visitationum, revisionum, aliósque conventus Imperiales, literis solitis evocentur, & suffragij jure fruantur, prout quisque Statuum ante Religionis dissidia eorum Iuriũ particeps fuit. Quæ verò & quot personæ ad eiusmodi conventus mitti debeant, de eo Præsulibus cum Capitulis & conventualibus statuere liberũ esto. 2. De titulis Principum Ecclesiasticorum ex Augustana Confessione ita convenit, ut (absque tamen præjudicio Status & dignitatis) titulis Electorũ aut Postulatorum in ArchiEpiscopum, Episcopum, Abbatem, Præpositum insigniantur. Sessionem autem in scamno inter Ecclesiasticos & seculares intermedio & transverso capiant, quib⁹ à latere assideant in conventu omnium trium Imperij Collegiorũ director Cancellariæ Moguntinensis nomine Domini ArchiEpiscopi actorum Comitialiũ generali directione fungens, & post ipsum directores Collegij Principum: Idemq; observetur in Senatu Principũ collegialiter congregato, à solis istius Collegij actorum directoribus.

§. 7. v. 1. Quot Capitulares aut Canonici die prima Ianuarij Año millesimo sexcentesimo vicesimo quarto uspiam vel Augustanæ Confessionis vel Catholici fuerunt, totidem illic ex utraque religione erunt semper, nec decedentibus nisi ejusdem Religionis Consortes surrogentur. Si verò alicubi jam plures Catholici vel Augustanæ Confessionis Capitulares aut Canonici beneficia possident, quam anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, ij quidem supernumerarij beneficia & præbendas ad vitam retineant, mortuis verò, tam diu Catholicis Augustanæ Confessioni addicti, & his Catholici succedant, donec redintegratus fuerit utriusque Religionis Capitularium & Canonicorum numerus, qui die prima Ianuarij Anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto erat, Exercitium vero Religionis in mixtis Episcopatibus ita restituatur, ubi & quatenus id Anno 1624. palàm receptum permissumque fuit, neque supradictis omnibus vel eligendo vel præsentando alitervè quicquam detrimenti creetur.

§. 8. v. 1. Qui Archiepiscopatus, Episcopatus & aliæ fundationes atq; bona Ecclesiastica iṁediata vel mediata in satisfactionem Regiæ Maiestatis Regniq́ue Sveciæ aut æquivalentem recompensationem, indemnitatemq; suorum fœderatorum, amicorum & interessatorum concesserunt, peculiaribus suis conventionibus infra contentis, per omnia relinquantur. In omnibus verò ijs quæ ibi non continentur, & inter hæc quoad §. Ius Diœcesanum 16. infra positum, constitutionibus Imperij & huic Transactioni subiecta manento.

§. 8. v. 1. Quæcunq; Monasteria, Collegia, Ballivias, Cōmendas, Templa, fundationes, scholas, hospitalia, aliavè bona Ecclesiastica mediata, ut & eorum reditus, Iuraque quocunq; ea nomine appellata fuerint, Augustanæ Confessionis Electores, Principes, Status, Anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, die prima Ianuarij possederunt, eadem omnia & sin-

&ſingula ſive retentaſemper, ſive reſtituta, ſive vigore huius tranſactionis reſtituenda, ijdem poſſideant, donec controverſiæ Religionis amicabili partium compoſitione univerſali definiantur, non attentis exceptionibus ſive ante; ſive poſt tranſactionem Paſſavienſem aut Pacem Religioſam reformata & occupata, aut quod non de vel in territorio Auguſtanæ Confeſſionis ſtatuum, vel exempta, vel alijs ſtatibus jure ſuffraganeatus, Diaconatus, aliavè quavis ratione obligata fuiſſe dicuntur: Vnicum ſolumq; huius tranſactionis, reſtitutionis, obſervantiæq; futuræ fundamentum ſit, die prima Ianuarij Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto habita poſſeſſio, irritis prorſus exceptionibus quæ ex introducto alicubi locorum exercitio intermiſtico vel anterioribus aut ſecutis pactis generalibus aut ſpecialibus trãſactionibus vel litibus motis, cauſiſvè deciſis, vel etiam decretis, mandatis, reſcriptis, paritorijs, reverſalibus, litiſpendentijs vel alijs quibuſcunq; prætextibus & rationibus deſumi poſſent. Vbi igitur ſupradictorum omnium bonorum, eorundem pertinentium, fructuumvè Auguſtanæ Confeſſionis ſtatibus aliquid quovis modo aut prætextu ſive judicialiter ſive extrajudicialiter à dicto tempore interverſum, aut ademptum eſt; omninò abſque mora, & indiſtinctè (interq; illa ſpecialiter etiam Monaſteria, fundationes atque bona Eccleſiaſtica omnia & ſingula à Principe Wůrttẽbergico anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto poſſeſſa) cum ſuis pertinentijs, reditibus & acceſſionibus ubicunq; ſitis, unà cum amotis documentis, in priorem ſtatum reſtituantur. Nec Auguſtanæ Confeſſioni addicti poſthac in habita vel recuperata poſſeſſione ullo modo turbentur, ſed ab omni perſecutione juris & facti perpetuò tuti ſint, donec controverſiæ Religionis compoſitæ fuerint. 2. Omnia quoq; Monaſteria fundationes & ſodalitia mediata, quæ die prima Ianuarij, Anno milleſimo ſexcen-

tesimo vigesimo quarto Catholici realiter possederũt; possideant & ipsi similiter, ut ut in Augustanæ Confessionis Statuũ territorijs & ditionibus ea sita sint: non tamen in alios religiosorum ordines, quàm quorũ regulis primitus dicata sunt, commutentur: nisi talium religiosorum ordo planè interciderit: Tunc enim MagistratuiCatholicorum liberum esto ex alio in Germania ante dissidia Religionis exorta usitato ordine novos Religiosos substituere. 3. In quibuscunq; verò fundationibus, Ecclesijs Collegiatis, Monasterijs, hospitalibus eiusmodi mediatis, Catholici & Augustanæ Confessioni addicti promiscuè vixerunt, vivant etiam posthac promiscuè, numero prorsus eodem, qui die prima Ianuarij anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto ibidem repertus fuit. publicum etiamReligionis exercitium idem maneat, quod quovis in loco dicto anno dieq; usitatum fuit absq; unius vel alterius partis impedimento. In quibuscunq; etiam fundationibus mediatis anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto die prima Ianuarij Sacra Cæsarea Majestas primarias preces exercuit, exerceat eas & imposterum, ad modũ circa bona immediata superius explicatum. Idem planè hic observe-
*§. tur de mensibus Papalibus, quod supra de ijs Artic. * quinto dispositũ est. Conferant etiamArchi-Episcopi, & quibus alijs id juris competit, beneficia mensium extraordinariorum. Quod si quoque Augustanæ Confessioni addicti in eiusmodi bonis Ecclesiasticis mediatis dicto Anno dieque à Catholicis realiter, plenè vel ex parte possessis jura præsentandi, visitandi, inspectionis, confirmandi, corrigendi, protectionis, aperturæ, hospitationis, servitiorum, operarum, habuerunt: Item Parochos, Præpositos ibi aluerunt: jura ista illis sarta tectaque maneant. Et si Electiones debito tempore, modovè non fiant, præbendarum vacantium distributio & collatio in eiusdem Religionis personas, cuius decedens

fuit,

fuit, ex jure devoluto ad eosdem pertineat: modo per hoc in istiusmodi bonis Ecclesiasticis mediatis instituto Catholicæ Religionis nihil præjudicetur, & Magistratui Catholicorum Ecclesiastico sua jura ex instituto ordinis in ipsos Religiosos competentia, salva & illibata sint; Quibus, etiam si Electiones aut collationes præbendarum vacantium debito tempore factæ non fuerint, Jus devolutum salvum esto. 4. Quod ad Oppignorationes Imperiales attinet, cum in capitulatione Cæsarea dispositum reperiatur, quod Electus Romanorum Imperator, Electoribus, Principibus, cæterisque Statibus immediatis Imperij eiusmodi oppignorationes confirmare atque illos in earundem tranquilla & quieta possessione defendere ac manutenere debeat; Cōventum est, hanc dispositionem, donec consensu Electorum, Principum & Statuum aliter statutum fuerit, observandam esse: Atq; propterea Civitati Lindavv, nec non Weissenburgo in Noricis, redditâ sorti oppignorationes Imperiales ipsis ademptas, illicò & plenariè restituendas. 5. Quæ verò bona Status Imperij sibi invicem pignoris jure ante hominis memoriam obligaverunt, in ijs reluitioni aliter locus non detur, nisi possessorū exceptiones & merita causarum sufficienter examinentur. Quod si bona eiusmodi durante hoc bello vel absq; prævia causæ cognitione, vel non solutâ sorte ab aliquo occupata fuerint, unà cum documētis statim plenariè prioribus possessoribus reddātur: & si sententia reluitioni locum concedat, inq; rem judicatam transierit, atq; sorte numerata restitutio subsecuta fuerit; Domino quidē directo liberum esse debet, in huiusmodi terras oppignoratas ad se reversas suæ Religionis exercitiū publicè introducere: incolæ tamē & subditi migrare, aut suam, quam sub priori possessore huiusmodi terrarum oppignoratarum amplexi fuerant, Religionem deferere non cogantur; de publico verò suæ Religionis exercitio inter ipsos & reluentem Dominum directum transigatur.

§. 10.

§. 10. v. 1. Libera & imediata Imperij Nobilitas, omniaq; & singula eius membra unà cum subditis & bonis suis feudalibus & allodialibus (nisi fortè in quibusdā locis ratione bonorum & respectu territorij vel domicilij alijs statibus reperiantur subiecti) vigore pacis religiosæ & præsentis conventionis in juribus religionem concernentibus & beneficijs inde promanantibus, idem jus habeant, quod supradictis Electoribus, Principibus & Statibus competit, nec in ijs, sub quocunque prætextu impediantur aut turbentur. Turbati verò omnes omnino in integrum restituantur.

§. 11. v. 1. Liberæ Imperij Civitates prout omnes atq; singulæ sub appellatione Statuū Imperij non tantū in pace Religionis & præsenti eiusdē declaratione, sed & aliàs ubiq; indubitatè continentur: ita & ex illarum numero eæ, in quibus unica tantùm Religio año millesimo sexcentesimo vigesimo quarto in usu fuit, tàm ratione juris reformandi, quàm aliorum casuum Religionem concernentium, in territorijs suis & respectu subditorū non minus ac intra muros & suburbia idem cū reliquis Statibus Imperij Superioribus jus habeant, adeoq; de istis generaliter disposita & conventa, de his quoque dicta & intellecta sunto, non attento quod in ijs Civitatibus, in quibus præter Augustanæ Confessionis exercitium nullum aliud à Magistratu & Civibus juxta morem & statuta cuiusque loci, anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto introductum fuit, aliqui Catholicæ Religioni addicti Cives commorentur; vel etiam in aliquibus Capitulis, Ecclesijs Collegiatis, Monasterijs & Cœnobijs ibidem sitis, imediatè vel mediatè Imperio subiectis, inque eo statu, qui fuit die prima Ianuarij Anno 1624. deinceps quoq; cum clero intra prædictum terminum non introducto & Civibus Catholicis pro tempore ibi existentibus, tàm activè, quàm passivè omninò relinquendis, Catholicæ Religionis exercitium vigeat. Ante omnia verò illæ

Civita-

Civitates Imperiales, quæ sive uni, sive utrique Religioni addictæ (& inter has posteriores cum primis Augusta Vindelicorum, itemq; Dunckelspühla, Biberacum, Ravenspurgum & Kauffbeura) ab año millesimo sexcentesimo vigesimo quarto propter Religionem vel bona Ecclesiastica ante, vel post Transactionem Passaviensem, & insecutam Pacem Religiosam occupata & reformata, vel aliàs intuitu Religionis in Politicis quocunque modo sive extra, sive judicialiter aggravatæ sunt, in eum statum, inquo Kalendis Ianuarij prædicti anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti, tam in sacris, quàm in profanis fuerunt, non minus ac reliqui Status Imperij superiores plenissimè reponantur, inque eo, absq; ulteriore turbatione perinde atq; illæ, quæ tum temporis adhuc possederunt, aut interea possessionem recuperarunt, usque ad amicabilem Religionum compositionem conserventur: neutriq́ue partium alteram de Religionis suæ exercitio, Ecclesiæ ritibus & ceremonijs deturbare fas sit, sed cives pacificè & comiter invicem cohabitent, liberumq́ue Religionis suæ & bonorum usum, ultrò citroq́ue habeant, cassatis rerum judicatarum & transactarum, litispendentiarum, alijsq́ue §. §. 2. & 9. enumeratis exceptionibus: Salvis tamen ijs, quæ Politicorum ratione de Augusta Vindelicorum, Dunckelspühla, Biberaco & Ravenspurgo d. §. 2. disposita sunt.

§. 12. v. 1. Quantum deinde ad Comites, Barones, Nobiles, Vasallos, Civitates, Fundationes, Monasteria, Coñendas, Communitates & subditos Statibus Imperij immediatis sive Ecclesiasticis, sive secularibus subiectos pertinet. Cum eiusmodi Statibus immediatis cum Iure territorij & superioritatis ex communi per totum Imperium hactenus usitata praxi, etiam jus reformandi exercitium Religionis competat; ac dudum in Pace Religionis talium Statuum subditis, si à Religione Domini territorij dissentiant, beneficium emigrandi

concessum; insuper majoris concordiæ inter Status conservandæ causà, cautum fuerit, quod nemo alienos subditos ad suam Religionem pertrahere, eavè causa in defensionem aut protectionem suscipere, illisvè ullâ ratione patrocinari debeat, Conventum est, hoc idem porrò quoq; ab utriusque Religionis Statibus observari, nulliq; statui immediato jus, quod ipsi ratione territorij & superioritatis in negotio Religionis competit, impediri oportere. 2. Hoc tamen non obstante, Statuum Catholicorum Landsassij, Vasalli & Subditi cuiuscunq; generis, qui sive publicum, sive privatum Augustanæ Confessionis exercitium Anno 1624. quacunque anni parte, sive certo pacto aut privilegio, sive longo usu, sive solâ deniq; observantiâ dicti anni habuerunt, retineant id etiam imposterũ unà cum annexis, quatenus illa dicto añо exercuerunt, aut exercita fuisse probare poterunt. Cuiusmodi añexa habentur institutio Consistoriorum, Ministeriorum, tam Scholasticorum quàm Ecclesiasticorum, Ius patronatus, aliaque similia jura, nec minus maneant in possessione omnium dicto tempore in potestate eorundem constitutorum templorum, fundationum, Monasteriorum, Hospitalium cum omnibus pertinentijs, reditibus & accessionibus. Et hæc omnia semper & ubique observentur eo usque donec de Religione Christiana vel universaliter, vel inter Status immediatos eorumque subditos mutuo consensu aliter erit conventum, ne quisquam à quocunque ulla ratione aut via turbetur. Turbati aut quocunq; modo destituti verò sine ulla exceptione in eum, quo Anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto fuerant, statum, plenariè restituantur. Idemque observetur ratione subditorũ Catholicorum Aug, Confess. Statuum, ubi dicto Anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto usum & exercitium Catholicæ Religionis publicum aut privatum habuerunt. 3. Pacta autem, transactiones; Conventiones aut

Con-

Concessiones, quæ inter tales immediatos Imperij Status eorumque status provinciales & subditos supradictos de publico vel etiam privato exercitio Religionis introducendo, permittendo & conservando ante hac intercesserunt, initæ & factæ sunt, eatenus ratæ & firmæ manento, quatenus observantiæ dicti anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti non adversantur, nec ab ijsdem nisi mutuo consensu recedere liceat: non attentis, sed annihilatis omnibus anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti observantiæ, utpote quæ instar regulæ obtineat, contrarijs latis sententijs, reversalibus, pactis, quibuscunque Transactionibus, & inter illa quæ Episcopatus Hildesiensis & Duces Brunsvvico Luneburgenses de Religione ejusque Exercitio Statuum & subditorum Episcopatus Hildesiensis non nullis pactis Anno 1643. transegerunt. Excipiantur verò à dicto termino, & Catholicis reserventur novem Monasteria in Episcopatu Hildesiensi sita, quibus Duces Brunsvvicenses certis conditionibus eodem anno cesserunt.

4. Placuit porrò ut illi Catholicorum subditi Augustanæ Confessioni addicti, ut & Catholici Augustanæ Cōfessionis Statuum subditi, qui Anno 1624. publicum vel etiam privatum Religionis suæ Exercitium nulla anni parte habuerunt, nec non qui post Pacem publicatam, deinceps futuro tempore diversam à Territorij Domino Religionem profitebuntur, & amplectētur, patienter tollerentur, & consciētiâ liberâ domi devotioni suæ, sine inquisitione aut turbatione privatim vacare; in vicinia vero ubi & quoties voluerint, publico Religionis exercitio interesse, vel liberos suos exteris suæ Religionis scholis, aut privatis domi Præceptoribus instruendos committere non prohibeātur, sed eiusmodi Landsaßij, Vassalli & subditi in cæteris officium suum cum debito obsequio & subjectione adimpleant, nullisq; turbationibus ansam præbeant. Sive autem Catholici, sive Augustanæ Confessionis fuerint

ſubditi, nullibi ob Religionem deſpicatui habeantur, nec à mercatorum, opificum, aut tribuum communione, hæreditatibus, legatis, hoſpitalibus, leproſorijs, eleemoſynis alijsvè juribus aut commercijs, multo minus publicis cæmiterijs, honorevè ſepulturæ arceantur, aut quicquam pro exhibitione funeris à ſuperſtitibus exigatur, præter cujuſque Parochialis Eccleſiæ jura, pro demortuis pendi ſolita, ſed in his & ſimilibus pari cum concivibus jure habeantur, æquali juſtitiâ protectioneq; tuti. 5. Quod ſi vero ſubditus, qui nec publicum, nec privatum ſuæ Religionis Exercitium Año milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto habuit, vel etiam, qui poſt publicatam Pacem, Religionem mutabit, ſua ſponte emigrare voluerit, aut à Territorij Domino juſſus fuerit: liberum ei ſit, aut retentis bonis aut alienatis diſcedere; retenta per miniſtros adminiſtrare, & quoties ratio id poſtulat, ad res ſuas inſpiciendas, vel perſequēdas lites, aut debita exigenda, libere & ſine literis commeatus adire. 6. Conventum autem eſt, ut à Territoriorum Dominis, illis ſubditis qui neque publicum, neq; privatum Exercitium Religionis ſuæ dicto anno habuerunt; & tamen tempore publicatæ præſentis Pacificationis, in unius vel alterius Religionis Statuum im̄ediatorum ditionibus habitare deprehendūtur (quibus illi etiam annumerādi erunt, qui ob calamitates bellicas evitandas, non tamen animo transferēdi domicilium, aliò emigrarunt, & factâ Pace, in Patriam redire volunt) terminus non minor quinqueñio; illis verò qui poſt pacem publicatam Religionem mutant, non minor triennio (niſi tempus magis laxum & ſpatioſum impetrare potuerint) ad emigrandum præfigatur: neq; ſive voluntariè ſive coactè emigrantibus nativitatis, ingenuitatis, manumiſſionis, noti opificij, honeſtæ vitæ teſtimonia denegentur, aut ijdem reverſalibus inuſitatis vel decimationibus ſubſtantiæ ſecum exportatæ plus æquo extenſis prægra-

ven-

ventur, multominus spontaneam suscipientibus emigrationem, servitutis aut ullo alio prætextu impedimentum inferatur.

§. 13. v. 1. Silesij etiam Principes Augustanæ Confessioni addicti; Duces scilicet in Brieg, Lignitz, Münsterberg & Oels: itemque Civitas Vratislaviensis, in libero suorum ante bellum obtentorum jurium & privilegiorum; nec non Aug: Confess. exercitio ex gratia Cæsarea & Regia ipsis concesso manutenebũtur. Quod verò ad Comites, Barones, Nobiles, eorumq; subditos in reliquis Silesiæ Ducatibus qui immediatè ad Cameram Regiam spectant; Tum etiam de præsenti in Austriâ inferiori degentes Comites, Barones, & Nobiles attinet; Quamvis Cæsareæ Majestati jus reformandi exercitium Religionis non minus, quàm alijs Regibus & Principibus competat; Tamen non quidem ex pacto (juxta dispositionem præcedentis versiculi: Pacta autem &c) sed ad interventionem Regiæ Majestatis Sveciæ & in gratiam intercedentium Aug. Confess. Statuum permittit, ut eiusmodi Comites, Barones & Nobiles illorumq; in prædictis Silesiæ Ducatibus subditi, ob professionem Aug. Conf. loco aut bonis cedere aut emigrare non teneantur; Nec etiam prohibeantur dictæ Confess. exercitiũ in locis vicinis extra territorium frequentare; modò in reliquis tranquillè & pacificè vivant, seque tales præstent, quales erga suum summum Principem decet. Si verò sua sponte emigraverint & bona sua immobilia vendere vel nolint, vel commodè non possint, liber ijs aditus rerum suarum inspiciendarum & curandarum causa concessus esto. 2. Præter hæc autem, quæ supra de dictis Silesiæ Ducatibus, qui immediatè ad Camerã Regiam spectant, disposita sunt, Sacra Cæsarea Majestas ulterius pollicetur, se illis, qui in his Ducatibus Aug. Confess. addicti sunt pro huius confessionis exercitio, tres Ecclesias proprijs eorum sumptibus extra civitates

Svveinitz, Jaur & Glogaviam prope mœnia locis ad hoc cōmodis, jussu suæ Majestatis designandis, post Pacem confectā ædificandas, quam primum id postulaverint, concessuram. 3. Et cum de Majore Religionis libertate & exercitio in supradictis & reliquis Cæsareæ Majestatis & Domus Austriacæ Regnis & Provincijs concedendo, in præsenti Tractatu variè actum sit, nec tamen ob Cæsareanorum plenipotentiariorū contradictiones conveniri potuerit: RegiaMajestasSveciæ & Augustanæ confessionis ordines facultatem sibi reservant, eo nomine in proximis Comitijs aut aliàs apud suam Cæsaream Majestatem, pace tamen semper permanente & exclusa omni volentiâ & hostilitate, ulterius respectivè amice interveniendi & demisè intercedendi.

§. 14. A sola qualitate feudali vel subfeudali, sive à Regno Bohemiæ, sive ab Electoribus, Principibus & Statibus Imperij, sive aliunde procedant, jus reformandi non dependet; sed feuda ista & subfeuda, nec non Vassalli subditi & bona Ecclesiastica, in causis Religionis & quicquid juris Dominus feudi prætēdat, introduxerit, aut sibi arrogarit, ex statu aṅi millesimi sexcentesimi vigesimi quarti, die prima Ianuarij perpetuo censeantur, quæ vel judicialiter vel extrajudicialiter iṅovata fuerint, tollantur, & inpristinum statum restituantur. Territorij jure vel ante vel post terminū anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti controverso, donec super possessorio & petitorio cognoscatur & decidatur, possessori præfati anni idem jus esto, quantum equidē ad publicum exercitium attinet. Subditi verò propter mutatam interim Religionem, pendēte territorij controversiâ, migrare non cogantur. In ijs locis ubi Catholici & Augustanæ Confessionis Status ex æquo jure superioritatis fruūtur, tàm ratione publici exercitij, quā aliarum rerum Religionem concrementiū, idem status maneat, qui fuit aṅo dieq; supradictis. Sola Criminalis jurisdictio,

Cent-

Centgericht / solumque jus gladij & retentionis, patronatus, filialitatis neq; conjunctim neque divisim jus reformandi tribuunt. Quæ itaque hoc colore reformationes hucusque irrepserunt, pactisvè intrusa sunt, cassantor, gravati restituuntor, & imposterum ab eiusmodi penitus abstinetor.

§. 15. v. 1. Ratione redituum cuiuscunq; generis ad bona Ecclesiastica eorumq; possessores pertinentium, ante omnia observetur id, quod in Pace Religionis §. Dagegen sollen die Stånde der Augsp. Confession &c. & §. Alsdann auch denen Stånden der Alten Religion, &c. dispositum invenitur. 2. Illi verò redditus, census, decimæ, pensiones, quæ vigore iam dictæ Pacis Religionis Statibus Augustanæ Confessionis ob immediatas vel mediatas fundationes Ecclesiasticas ante vel post Pacem Religiosam acquisitas è Catholicorũ provincijs, debentur, quorumq; in possessione vel quasi percipiendi Anno 1624. die 1. Ianuarij fuerunt, absque ulla exceptione solvantur. Si alicubi etiam Augustanæ Confessionis Status quædam protectionis, Advocatiæ, aperturæ, hospitationis, operarum aut alia jura in Catholicorum Ecclesiasticorũ ditionibus & bonis sive intra, sive extra territorium sitis, legitimo usu aut concessione habuerunt; quemadmodum etiam Catholici Status, si quid eiusmodi ipsis circa bona Ecclesiastica Augustanæ Confessionis Statibus acquisita competit; omnes ex æquo jura sua pristina retineant, ita tamen ut ne per usum eiusmodi jurium bonorũ Ecclesiasticorũ reditus nimium prægraventur & exhauriantur 3. Reditus etiam, nec non decimæ, Canones & pensiones August. Confessionis Statibus fundationibus iã destructis & collapsis, ex alienis territorijs debitæ, ijs exsolvantur, qui anno 1624. die 1. Ian. in possessione perceptionis vel quasi fuerunt; quæ verò ab añо 1624. destructæ fuerũt, aut in futurũ, concidẽt, earum pensiones etiã in alienis territorijs Domino destructi Monasterij seu

loci,

loci, in quo id situm fuit, exsolvantur. 4 Quæ itidē fundationes die 1. Ian. Anni 1624. in possessione vel quasi Iuris dedecimandi è bonis novalibus in alieno territorio fuerũt, sint etiam imposterum, nihil autem novi Iuris quæratur. 5. Inter cæteros Status Imperij & subditos id juris esto, quod jus commune vel cuiusque loci consuetudo & observantia de Decimis ex bonis novalibus constituunt, aut per pactiones voluntarias conventum est.

§. 16. Ius Dioecesanum & tota jurisdictio Ecclesiastica, cum omnibus suis speciebus contra Augustanæ Confessionis Electores, Principes Status (comprehensâ liberâ Imperij Nobilitate) eorũq; subditos, tam inter Catholicos & Augustanæ Confessioni addictos, quàm inter ipsos solos Augustanæ Confessionis Status, usque ad Compositionem Christianam dissidij Religionis, suspensa esto, & intra terminos territorij cuiusque jus Dioecesanum & jurisdictio Ecclesiastica se contineat: Ad consequendos tamē reditus, census, decimas & pensiones in ijs Augustanæ Confessionis Statuum ditionibus, ubi Catholici Anno 1624. notoriè in possessione vel quasi exercitij jurisdictionis Ecclesiasticæ fuerunt, utantur eadem posthac quoque; sed non nisi in exigendis hisce pensionibus; nec procedatur ad excommunicationem, nisi post tertiam demum denunciationem. Catholicorum Augustanæ Confessioni addicti Status Provinciales & subditi, qui anno millesimo sexcētesimo vigesimo quarto Ecclesiasticam Iurisdictionē agnoverunt, in ijs casibus modo dictæ jurisdictioni subsint, qui Augustanam Confessionem nullatenus concernunt, modo ipsis occasione processus nihil injungatur Aug. Conf. vel consciētiæ repugnans. Eodem etiam jure August. Conf. Magistratuum Catholici subditi censeantur: inq; hos qui anno 1624. publicum Religionis Catholicæ exercitium habuerunt Ius Dioecesanum quatenus Episcopi illud dicto anno quiete in eos exer-

cuerunt

cuerunt, salvum esto. In quibus civitatibus verò Imperij mixtæ Religionis exercitium in usu est, Catholicis Episcopis contra Cives Aug. Confess. nulla sit jurisdictio; at Catholici juxta observantiam dicti anni 1624. suo jure experiantur.

§. 17. Utriusque Religionis Magistratus severè & rigorosè prohibeat, ne quisquam publicè privatimvè concionando, docendo, disputando, scribendo, consulendo, Transactionem Passaviensem, Pacem Religiosam, vel hanc imprimis sive declarationem, sive transactionem, uspiam impugnet, dubiam faciat, aut assertiones contrarias inde deducere conetur. Quicquid etiam contrarij hactenus vel editum, vel promulgatum, publicatumvè fuerat, irritum esto: sed si dubij quid hinc aut aliunde incidat, aut ex causis Pacem Religiosam aut hanc Transactionem tangentibus resultet, de eo in Comitijs vel alijs Imperij Conventibus inter utriusque Religionis Proceres non nisi amicabili ratione transigatur.

§. 18. In Conventibus Deputatorum Imperij Ordinarijs, numerus ex utriusque Religionis Proceribus æquetur. De Personis autem vel Statibus Imperij adjungendis, in Comitijs proximis statuatur; in horum Conventibus, itemq; Comitijs universalibus, sive ex uno, sive duobus aut tribus Imperij Collegijs, quacunq; occasione aut ad quæcunq; negotia deputandi veniant, æquetur Deputatorum numerus ex utriusq; Religionis Proceribus. Ubi extraordinarijs commissionibus negotia in Imperio expedienda occurrunt, si res inter Augustanæ Confessionis Status versatur; soli eidem Religioni addicti deputentur; si inter Catholicos; soli Catholici; si inter Catholicos & Augustanæ Confessionis Status; utriusque Religionis pari numero Commissarij denominentur & ordinentur. Placuit etiam ut Commissarij quidem res à se gestas referant, & vota subjungant, instar tamen sententiæ nihil definiant.

§. 19. In causis Religionis omnibusque alijs negotijs, ubi Status tanquã unum Corpus considerari nequeunt; Ut etiam Catholicis & Augustanæ Confessionis Statibus in duas partes euntibus; sola amicabilis compositio lites dirimat, non attenta votorum pluralitate. Quod verò ad pluralitatem votorum in materia collectarum attinet, cùm res hæc in præsenti congressu decidi non potuerit, ad proxima Comitia remissa esto.

§. 20. v. 1. Præterea cùm ob enatas ex præsenti bello mutationes & alias causas, de Iudicio Cameræ Imperialis ad aliũ universis Imperij Statibus commodiorem locum transferendo; & Iudicem, Præsides, Assessores, & quoscunq; Iustitiæ Ministros, pares numero utriusq; Religionis præsentando; sicut etiam de reliquis ad judicium Camerale spectantibus, quædam in medium allata fuerint, sed in præsenti congressu, ob negotij gravitatem, non tam plenè expediri queant, in proximè indicendis Comitijs de his omnibus agi & cõveniri; deliberationesq; de Reformatione Iustitiæ in Deputatorum Imperij Conventu Francofurtensi habitæ, effectui; dari, & si quæ in his desiderari videntur, suppleri & emendari debere conventum est. Ne tamen res hæc prorsus in incerto maneat, placuit, præter Iudicem & quatuor Præsides, & quidem duos horum ex Augustana Confessione à sola Cæsarea Majestate constituendos; numerum Assessorum Cameralium ad quinquaginta in universum adaugeri, ita ut Catholici (computatis duobus Assessoribus Imperatoris præsentationi reservatis) viginti sex; Augustanæ Confessionis Status viginti quatuor Assessores præsentare possint & teneantur; atq; ex singulis Circulis mixtæ Religionis, non tantum duos Catholicos, sed etiã binos Aug. Confess. addictos assumere & eligere fas sit; cæteris ad judicium Camerale pertinentibus, ut dictum est, ad proxima Comitia rejectis. Ac proinde Circuli de præsentandis

ma-

maturè in locum demortuorum novis ad Camerale Iudicium Assessoribus, secundùm schema subsequens admoneantur; Catholici etiam suo tempore de ordine præsentandi convenient, Cæsareaq; Majestas mandabit, ut non solùm in isto judicio Camerali causæ Ecclesiasticæ, ut & Politicæ inter Catholicos & Aug. Conf. Status; vel inter hos solos vertentes; vel etiam, quando Catholicis contra Catholicos Status litigantibus, tertius interveniens Aug. Confess. Status erit; & vicissim quando Aug. Confes. Statibus contra ejusdem Confessionis Status litigantibus, tertius interveniens erit Catholicus, adlectis ex utraq. religione pari numero Assessoribus, discutiantur & judicentur; Sed idem etiam in Iudicio Aulico observetur, huicq; fini aliquot Aug. Confes. doctos & rerum Imperij peritos viros, ex ijs Imperij Circulis ubi vel sola Augustana Confessio; vel simul etiam Catholica viget Religio, adsciscat: eo quidem numero, ut eveniente casu paritas Iudicantium ex utraque Religione Assessorum observari possit. Idem etiam quoad paritatem Assessorum observetur, quoties Aug. Conf. Status immediatus à mediato Catholico; vel immediatus Catholicus à mediato Augustanæ Confes. Statu Iudicio convenitur. 2. Quoad Processum Iudiciarium, Ordinario Cameræ Imperialis etiam in Iudicio Aulico servabitur per omnia: Tum ut ne partes ibidem litigantes omni remedio suspensivo destituantur, loco revisionis in Camera usitatæ, licitum esto, parti gravatæ à sententiâ in Iudicio Aulico latâ, ad Cæsaream Majestatem supplicare, ut acta judicialia, denuò adhibitis alijs gravati negocij paribus neutriúque partium addictis ex utraque Religione æquali numero Consiliarijs, & qui concipiendæ & ferendæ priori sententiæ non interfuerint, aut certè referentium & correferentium partes non sustinuerint, revideantur, liberumque sit suæ Majestati in causis majoribus, & unde tumultus in Imperio

 timeri

timeri possent,insuper etiam quorundam utriusque Religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere. 3. Visitatio Consilij Aulici fiat ab Electore Moguntino toties, quoties opus fuerit: observatis ijs, quæ in proximis Comitijs de communi Statuum placito observanda esse videbuntur. Si quæ verò dubia circa interpretationem constitutionum ac recessuum Imperij publicorum occurrunt, aut dijudicandis causis Ecclesiasticis vel Politicis inter partes supra expressas vertentibus, ex paritate Assessorum utriusque Religionis, postquam in pleno etiam Senatu,pari tamen semper utrinq; Iudicantium numero,examinata fuerint, contrariæ oriantur sententiæ;Catholicis quidem in unam,Augustanæ veròConfessioni Assessoribus in aliam abeuntibus:remittuntor adComitia Imperij Universalia. Sin autem duo pluresvè Catholici cum uno aut altero Augustanæ Confessionis Assessore,& vicissim,unam; reliqui vero totidem numero quamvis Religione dispares alteram amplexi fuerint sententiam, indeque contrarietas oriatur: hoc casu juxta ordinationem Cameræ lis terminabitur, ulteriori remissione ad Comitia cessante. Et hæc omnia in causis Statuum, comprehensâ inmediatâ Imperij Nobilitate,sive actores illi, sive rei, sive intervenientes fuerint,observentur. Si verò inter mediatos vel actor, vel reus,vel tertius interveniens fuerit August Confess. & paritatem Iudicantium ex utriusq; Religionis Assessoribus postulaverit, adhibeantur pares: Eveniente autem tunc votorum paritate, cesset remissio ad Comitia, & lis juxta ordinationem Cameræ terminetur. Cæterâ in Aulico non minus quàm in Cameræ Imperialis judicio privilegium primæ instantiæ, Austregarum Iura, & Privilegia de non appellando, Statibus Imperij illibata sunto; nec per mandata aut commissiones, aut avocationes, aut quovis alio modo turbantor. 4. Denique cùm etiam de abolendis curia

Im pe-

Imperiali Rottvvilæ, Iudicijs Provincialibus Sveviæ & alijs hinc inde per Imperium hactenus usitatis, mentio injecta fuerit, resque hæc gravioris visa sit momenti, de his quoque ulterior deliberatio ad proxima Comitia remissa esto.

Assessores August: Confessionis præsententur ab

Electore Saxonico, Brandenburgico, Palatino	6.	
Circulo Superioris Saxoniæ	4.	1. alternando per hos duos Circulos.
Inferioris Saxoniæ	4.	

Circuli Franconici Statibus.

Augustanæ Confessionis	2.	1. alternando per hos quatuor Circulos.
Svevici	2.	
Superioris Rhenani	2.	
Westphalici	2.	

Et quamvis sub schemate nulla fiat mentio Statuum Imperij Augustanæ Confessionis, qui sub Circulo Bavarico comprehenduntur, nihil tamen ex eo ipsis præjudicetur, sed salva maneant horum Iura, privilegia & libertates.

Articvlvs VI.

§. 1. Cum item Cæsarea Maiestas ad querelas nomine Civitatis Basileensis & universæ Helvetiæ coram ipsius Plenipotentiarijs ad præsentes congressus deputatis propositas, super nonnullis processibus & mandatis executivis à Camera Imperiali contra dictam Civitatem aliosque Helvetiorum unitos Cantones eorumq; Cives & subditos emanatis, requisitâ ordinum Imperij sententiâ & consilio singulari decreto die 14. Mense Maio anno proximè præterito declaraverit, prædictam Civitatem Basileam, cæterosque Helvetiorum

Cantones in possessione vel quasi plenæ libertatis & exemptionis ab Imperio esse ac nullatenus eiusdē Imperij Dicasterijs & Iudicijs subjectos; Placuit hoc idē publicæ huic pacificationis conventioni inserere, ratumq; & firmū manere, atq; idcircò eiusmodi processus unà cum arrestis eorum occasione quandocunque decretis prorsus cassos & irritos esse debere.

Articulus VII.

§. 1. Vnanimi quoque Cæsareæ Majestatis, omniumque Ordinum Imperij consensu, placuit, ut quicquid juris aut beneficij, cum omnes aliæ Constitutiones Imperij, tum Pax Religionis & publica hæc Transactio, in eâque decisio Gravaminum cæteris Catholicis, & Augustanæ Confessioni addictis Statibus & subditis tribuunt, id etiam ijs, qui inter illos Reformati vocantur, cōpetere debeat. Salvis tamen semper Statuum, qui Protestantes nuncupantur, inter se & cum subditis suis conventis, pactis, privilegijs, reversalibus & dispositionibus alijs, quibus de Religione ejusque exercitio & inde dependentibus, cujusque loci Statibus & subditis hucusque provisum est; salva itidem cujusque conscientiæ libertate. Quoniam verò controversiæ Religionis quæ inter modò dictos Protestantes vertuntur, hactenus non fuerunt compositæ, sed ulteriori compositioni reservatæ sunt; adeoq; illi duas partes constituant: Ideò de jure reformandi inter utramque ita conventum est, ut si aliquis Princeps vel alius Territorij Dominus, vel alicujus Ecclesiæ Patronus posthac ad alterius partis sacra transierit, aut Principatum, aut ditionem, ubi alterius partis sacra exercitio publico de præsenti vigent, seu jure successionis, seu vigore præsentis Tractatus Pacis, aliovè quocunque titulo, nactus fuerit, aut recuperârit: ipsi quidem Concionatores Aulicos suæ Confessionis citra subditorum onus aut præjudicium, secum atque in Residentia sua habere liceat;

liceat; at fas ei non sit vel publicum Religionis Exercitium, leges, aut constitutiones Ecclesiasticas, hactenus ibi receptas, immutare, vel templa, scholas, hospitalia, aut eo pertinentes reditus, pensiones, stipendia, prioribus adimere, suorumque sacrorum hominibus applicare, vel juris territorialis, Episcopalis, Patronatus, aliové quocunque prætextu subditis Ministros alterius Confessionis obtrudere, ullumvè aliud impedimentum aut præjudicium directè vel indirectè alterius sacris afferre: Et ut hæc conventio eo firmiùs observetur, liceat hoc mutationis casu ipsis communitatibus præsentare, vel quæ præsentandi jus non habét, nominare idoneos Scholarum & Ecclesiarum Ministros à publico loci Consistorio & Ministerio, si eiusdem cum præsentantibus vel nominantibus Communitatibus sunt religionis; vel hoc deficiente, eo loco, quem ipsæ Communitates elegerint, examinandos & ordinandos, atque à Principe vel Domino postea sine recusatione confirmandos.

§. 2. Si verò aliqua communitas eveniente mutationis casu Domini sui religionem amplexa petierit suo sumptu exercitium cui Princeps vel Dominus addictus est: liberum esto, sine reliquorum præjudicio, ei illud indulgere à Successoribus non aufferendum. At Consistoriales, Sacrorum Visitatores, Professores Scholarum & Academiarum, Theologiæ & Philosophiæ, nonnisi eidem Religioni addicti sint, quæ hoc tempore quolibet in loco publicè recepta est. Sicut autem supradicta omnia de mutationibus futuris intelligenda sunt; ita Iuribus Principum Anhaltinorum & similium quæ ipsis competunt, nullum adferant præjudicium. Sed præter Religiones supra nominatas nulla alia in Sacro Imperio Romano recipiatur vel toleretur.

Articulus VIII.

§. 1. Ut autem provisum sit ne posthac in statu Politico

con-

controversiæ suboriantur, omnes & singuli Electores, Principes & Status Imperij Romani in antiquis suis juribus prærogativis, libertate, privilegijs, libero juris territorialis, tam in Ecclesiasticis, quàm politicis, exercitio, ditionibus, regalibus, horumque omnium possessione, vigore huius transactionis ita stabiliti firmatique sunto, ut à nullo unquam sub quocunque prætextu de facto turbari possint vel debeant.

§. 2. Gaudeant sine contradictione jure suffragij in omnibus deliberationibus super negotijs Imperij, præsertim ubi leges ferendæ, vel interpretendæ, bellum decernendum, tributa indicenda, delectus aut hospitationes militum instituendæ, nova munimenta intra Statuum ditiones exstruenda nomine publico, veteravè firmanda præsidijs, nec non ubi pax & fœdera facienda, aliavè eiusmodi negotia peragenda fuerint, nihil horum aut quicquã simile post hac unquam fiat vel admittatur, nisi de Comitiali liberoque omnium Imperij Satuum suffragio & consensu: cum primis verò jus faciendi inter se & cum exteris fœdera, pro sua cuiusque conservatione ac securitate, singulis Statibus perpetuo liberum esto: ita tamen, ne eiusmodi fœdera sint contra Imperatorem & Imperium pacemque eius publicam, vel hanc imprimis transactionẽ: fiantq; salvo per omnia juramento, quo quisque Imperatori, & Imperio obstrictus est. Habeantur autem Comitia Imperij intra sex Menses à dato ratificatæ Pacis; postea verò, quoties id publica utilitas aut necessitas postulaverit. In proximis verò Comitijs emendentur imprimis anteriorum conventuum defectus, ac tum quoque de Electione Romanorum Regum, certâ constantique Cæsarea capitulatione concipienda, de modo & ordine in declarando uno vel altero Statu in bannum Imperij, præter eum, qui aliàs in constitutionibus Imperij descriptus est, tenendo, redintegrandis circulis, renovandâ matriculâ, reducendis Statibus exemptis,

mo-

deratione & remiſſione Imperij collectarum, reformatione Politiæ & Iuſtitiæ, taxæ ſportularum in Iudicio Camerali, ordinarijs deputatis ad modum & utilitatem Reipublicæ ritè formandis, legitimo munere directorum in Imperij Collegijs, & ſimilibus negotijs, quæ hic expediri nequiverant, ex communi Statuum conſenſu agatur & ſtatuatur.

§. 3. Tam in univerſalibus verò, quàm particularibus Diætis, liberis Imperij Civitatibus non minus quàm cæteris Statibus Imperij competat votum deciſivum, ijſq; rata & intacta maneant regalia, vectigalia, reditus annui, libertates, privilegia confiſcandi, collectandi & inde dependentia aliaq́; jura ab Imperatore & Imperio legitimè impetrata, vel longo uſu ante hos motus obtenta, poſſeſſa & exercita, cum omnimodâ juriſdictione intra muros & in territorio: caſſatis, annullatis & in futurum prohibitis ijs, quæ per repreſſalias, arreſta, viarum occluſiones, & alios actus præjudiciales, ſive durante bello, quocunq́; prætextu in contrariũ facta & propriâ authoritate huc uſq; attentata ſunt; ſive de hinc, nullo præcedente legitimo juris & executionis ordine fieri attentarivè poterunt. De cætero omnes laudabiles conſuetudines & Sacri Romani Imperij conſtitutiones & leges fundamentales imposterum religiosè ſerventur; ſublatis omnibus, quæ bellicorum temporum injuriâ irrepſerant, confuſionibus.

§. 4. De indaganda aliqua ratione & modo æquitati conveniente, quo perſecutiones actionum contra debitores ob bellicas calamitates fortunis lapſos, aut nimio uſurarum curſu aggravatos, moderatè terminari, indeq́; naſcituris majoribus incom̃odis etiam tranquillitati publicæ noxijs obviam iri poſſit, Cæſarea Majeſtas curabit exquiri tam Iudicij aulici, quã Cameralis vota & conſilia, quæ in futuris Comitijs proponi, & in conſtitutionem certam redigi poſſint. Interea tamen temporis in hujuſmodi cauſis ad Iudicia, cum ſumma Impe-

rij, cum singularia Statuum delatis, circumstantiæ à partibus allegatæ benè ponderentur, ac nemo executionibus immoderatis prægravetur, sed hæc omnia Holsatiæ constitutione salvâ & illæsâ.

Articulus IX.

§. 1. Et quia publicè interest, ut factâ pace commercia vicissim reflorescant: ideò conventum est, ut quæ eorum præjudicio & contra utilitatem publicam hinc inde per Imperium, belli occasione, noviter propriâ authoritate, contra jura, privilegia & sine consensu Imperatoris, atq; Electorum Imperij invecta sunt vectigalia & telonia; ut & abusus Bullæ Brabantinæ, indeq; natæ repressaliæ & arresta, cum inductis peregrinis certificationibus, exactionibus, detentionibus; itemq; immoderata Postarum, omniaq; alia inusitata onera & impedimenta, quibus commerciorum & navigationis usus deterior redditus est, penitus tollantur: & provincijs, portubus, fluminibus quibuscunque sua pristina securitas, Iurisdictio & usus, prout ante hos motus bellicos, à pluribus retro annis fuit, restituantur, & inviolabiliter conserventur: Territoriorum quæ flumina alluunt, & aliorum quorumcunque Iuribus ac privilegijs: ut & teloneis ab Imperatore de consensu Electorum, cum alijs, tum etiam Comiti Oldenburgensi in Visurgi, concessis, aut usu diuturno introductis in pleno suo vigore manentibus & executioni mandandis: Tum ut plena sit commerciorum libertas & transitus ubiq; locorum, terra mariq; tutus, adeoque ea omnibus & singulis Utriusque partis Fæderatorum vasallis, subditis, clientibus & incolis, eundi, negotiandi, redeundique potestas data sit, virtuteque præsentium concessa intelligatur, quæ unicuique ante Germaniæ motus passim competebat: quos etiam Magistratus utrinque contra injustas oppressiones & violentias instar propriorum subditorum defendere ac protegere teneantur

neantur; hac conventione ut & jure legeq́ue cujusq́ue loci per omnia salvis.

Articulus X.

§. 1. Porrò quoniam Serenissima Regina Sveciæ postulaverat, ut sibi pro Locorum hoc bello occupatorum restitutione satisfieret, paciq́; publicæ in Imperio restaurandæ condignè prospiceretur: Ideò Cæsarea Majestas, de consensu Electorum, Principum & Statuum Imperij, cumprimis Interessatorum, vigoreq́; præsentis transactionis, concedit eidem Serenissimæ Reginæ & futuris ejus Hæredibus ac Successoribus Regibus Regnoq́ue Sveciæ sequentes ditiones pleno jure in perpetuum & immediatum Imperij feudum.

§. 2. Primò totam Pomeraniam citeriorem, vulgò vor Pommern dictam unâ cum Insula Rugiâ ijs finibus contentas, quibus sub ultimis Pomeraniæ Ducibus descriptæ fuerant: Adhæc è Pomerania ulteriori, Stetinum, Gartz, Dam, Golnau & Insulam Wollin, unâ cum interlabente Oderâ & mari vulgò das frische Haff vocato, suisq́; tribus ostijs, Pein/ Swein&Dievenaw/ atq; adjacente utrinque terra, ab initio territorij Regij usq; in mare Balticum, eâ latitudine littoris orientalis, de qua inter Regios & Electorales Commissarios circa exactiorem limitum & cœterorum minutiorum definitionem, amicabiliter convenietur.

§. 3. Hunc Ducatum Pomeraniæ, Rugiæq́ue Principatum unà cum ditionibus, lociśq; annexis, omnibuśq; & singulis ad ea pertinentibus territorijs, præfecturis, urbibus, castellis, oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portubus, stationibus, antiquis vectigalibus & reditibus, & quibuscunq́ue alijs Ecclesiasticis ac secularibus bonis: nec non titulis, dignitatibus præeminentijs, immunitatibus & prærogativis, cæteriśq; omnibus & singulis Ecclesiasticis & secularibus juribus ac privilegijs, quibus antecessores

Pomeraniæ Duces ea habuerant, incoluerant, & rexerant, Regia Majeſtas Regnumque Sueciæ ab hoc die in perpetuum pro hæreditario feudo habeat, poſſideat, ijſque liberè utatur, & inviolabiliter fruatur.

§. 4. Quicquid etiam juris in collatione Prælaturarum & Præbendarum Capituli Caminenſis antehac habuerunt Duces Pomeraniæ citerioris, habeat impoſterùm Regia Majeſt. Regnumque Sueciæ perpetuò, cum poteſtate eas extinguendi, redituſq; menſæ Ducali, poſt modernorum Canonicorum & Capitularium deceſſum, applicandi: quicquid autem ulteriorioris Pomeraniæ Ducibus competierat, competat Domino Electori Brandenburgico unâ cum integro Epiſcopatu Caminenſi, ejuſque territorijs, juribus & dignitatibus prout infra pluribus explicatur.

§. 5. Titulis & inſignijs Pomeraniæ tam Regia Domus, quàm Brandenburgica promiſcuè utantur, more inter Priores Pomeraniæ Duces uſitato Regia quidem perpetuò; Brandenburgica verò, quam diu ullus è linea maſculina ſuperfuerit. Abſque tamen Rugiæ Principatu, omnique alia prætenſione ullius juris in loca Regno Sueciæ ceſſa: Deficiente verò linea maſculina Domus Brandenburgicæ, omnes præter Sueciam alij titulis & inſignijs Pomeranicis abſtinebunt; atque tunc quoque ulterior Pomerania tota cum citeriori Pomerania, totoque Epiſcopatu & integro Capitulo Caminenſi, adeoque omnibus anteceſſorum juribus & expectantijs conſolidata, ad ſolos Reges Regnumq; Sueciæ perpetuò pertinebunt ſpe interim ſucceſſionis & inveſtiturâ ſimultaneâ gaviſuros: Ita ut etiam Ordinibus ſubditiſque dictorum locorum pro homagij præſtatione ſolito more caveant.

§. 6. Dominus Ele ctor Brandenburgicus, cæterique omnes intereſſati, exſolvunt ordines, officiales, & ſubditos, ſingulorum ſupradictorum locorum vinculis & ſacramentis,

quibus huc usque sibi suisque Domibus obstricti fuerant, eosque ad homagium & obsequia Regiæ Majestati Regnoque Sueciæ more solito præstandum remittunt: Atque ita Sueciam in plena, justaq; eorum possessione constituunt, renunciantes omnibus in ea prætensionibus ex nũc in perpetuum: Idq; pro se suisq; posteris peculiari diplomate hic cõfirmabũt.

§. 7. Secundò, Imperator de consensu totius Imperij concedit etiam Serenissimæ Reginæ, ejusq; Hæredibus ac Successoribus Regibus Regnoq; Sueciæ in perpetuum & immediatum Imperij feudum, Civitatem Portumq; Wismariensem, unâ cum fortalitio Walfisch & Præfecturis Poël, (exceptis pagis, Seedorff/Weitendorff/ Brandenhusen & Wangen/ ad hospitale S. Spiritus in Urbe Lubeca pertinentibus) & Newenkloster/ omnibusque juribus & appertinentijs, quibus ea Duces Megapolitani, hucusq; habuerant: Ita ut dicta loca, totusque Portus cum terris utriusq; lateris ab urbe in mare Balthicũ liberæ dispositioni suæ Majestatis subsint, possitq; ea munimentis & præsidijs prolibitu & exigentia circumstantiarũ, suis tamen proprijs sumptibus, firmare, ibiq; semper pro suis navibus classeque tutum securumq; receptum ac stationem habere, ijsque de cætero uti fruique, eo jure, quod ipsi in cætera sua Imperialia feuda competit: ita tamen ut civitati Wismariensi privilegia sua sint salva, ejusque commercia protectione favoreque Regio omni meliori modo promoveantur.

§ 8. Tertiò, Imperator, de consensu totius Imperij, concedit etiam, vigore præsentis transactionis, Serenissimæ Reginæ ejusq; Hæredibus ac Successoribus Regibus, Regnoq; Sueciæ Archiepiscopatum Bremensem & Episcopatum Verdensem, cum Oppido & Præfectura Wilshusen, omniq; jure quod ultimis Archiepiscopis Bremensibus competierat in Capitulum & Diæcesin Hamburgensem (salvis tamen Domui Holsaticæ, ut & Civitati Capituloque Hamburgensi suis respecti-

vè juribus,privilegijs,libertate, pactis & possessione statúque præsenti per omnia: ita ut quatuordecim illi pagi in præfecturis Holsaticis Trittoviensi & Reinbeccensi, pro moderno annuo CanoneDomino Friderico Duci Holsatiæ Gottorpiẽsi & illius posteris in perpetuum maneant cum omnibus & singulis ad eos pertinentibus,ubicunque sita sunt,Ecclesiasticis & secularibus bonis & juribus, quocunque nomine vocatis & terrâ marique)in perpetuum & immediatum Imperij feudum,sub solitis quidem insignijs, sed titulo Ducatus: cessante Capitulorum,cæterorumq; Collegiorum Ecclesiasticorum eligendi & postulandi,omnique alio jure,administratione & gubernatione terrarum ad hos Ducatus pertinentium.

§. 9. Civitati verò Bremensi, ejusq; territorio & subditis præsens suus status, libertas, jura & privilegia in Ecclesiasticis & politicis sine impetitione relinquantur. Si quæ autem ipsi cum Episcopatu seu Ducatu aut Capitulis sint aut imposterum enascantur controversiæ,eæ vel componantur amicabiliter;vel jure terminentur:salvâ interim cuiq; parti suâ,quam obtinet, possessione.

§ 10. Quartò, ratione supra dictarum omnium ditionũ feudorumque, Imperator cum Imperio cooptat,Serenissimam Reginam Regniq; Sueciæ Successores in immediatũ Imperij Statum, ita ut ad Imperij comitia inter alios Imperij Status, Regina quoque Regesq; Sueciæ sub titulo Ducis Bremensis, Verdensis & Pomeraniæ, ut & Rugiæ Principis, Dominiq; Wismariæ,citari debeant;assignata eis sessione,in conventibus Imperialibus, in Collegio Principum, scamno seculari,loco quinto: voto quidem Bremensi,hoc ipso loco & ordine; Verdensi verò & Pomerano, ordine antiquitùs prioribus possessoribus competenti explicando: In circulo autem usperioris Saxoniæ,proximè ante Duces Pomeraniæ ulterioris: Ini circulis Westphaliæ & inferioris Saxoniæ,loco moreq;

rece-

receptis,ita ut inter Magdeburgensem & Bremensem circuli inferioris Saxoniæ directorium alternetur; salvo tamen Ducum Brunsuicensium & Luneburgensiũ condirectorij jure. Ad conventus autem deputatorum Imperij, tam Regia Majestas quàm Dominus Elector, suos pro more solito mittant: Cum autem utrique Pomeraniæ unum tantum votum in ijs competat, à Regia Majestate communicato prius consilio, cum dicto Electore, id semper feratur.

§. 11. Deinde concedit eis, in omnibus & singulis dictis feudis privilegium de non appellando; sed hoc ita, ut sum̃um aliquod Tribunal seu appellationis instantiam commodo in Germania loco constituat, eique idoneas præficiat personas, quæ unicuique jus & justitiam secundùm Imperij constitutiones & cujusque loci statuta, absque ulteriore provocatione causarumvè avocatione, administrent.

§. 12. E contra verò, si contigerit ipsos tanquam Duces Bremenses, Verdenses, aut Pomeraniæ, vel etiam ut Principes Rugiæ aut Dominos Wismariæ, ex causa dictas ditiones concernente, ab aliquo legitimè conveniri: Cæs. Majest. liberum eis relinquit, ut pro sua commoditate forum eligant, vel in Aula Cæsarea vel Camera Imperiali, ubi actionem intentatam excipere velint. Teneantur tamen intra tres menses à die denunciatæ litis sese declarare, coram quo judicio se sistere velint.

§. 13. Præterea concedit eidem Reg. Maj. Sueciæ jus erigendi Academiam vel Universitatem ubi, quandoq; ei commodum visum fuerit. Ad hæc concedit eidem moderna vectigalia (vulgò Licenten vocata) ad littora portusq; Pomeraniæ & Megapoleos, jure perpetuo, sed ad eam taxæ moderationem reducenda, ne commercia in ijs locis intercedant.

§. 14. Exsolvit denique Status, Magistratus, Officiales & subditos dictarum respectivè ditionum, feudorumque omnibus

nibus

nibus vinculis & ſacramentis, quibus prioribus Dominis & Poſſeſſoribus aut prætendentibus hucuſque obſtricti fuerant, eoſque ad ſubjectionem, obedientiam & fidelitatem Regiæ Majeſt. Regnoque Sueciæ, ceu ab hoc die, hæreditario ſuo Domino, præſtandum remittit, obligat, atque ita Sueciam in plena juſtaque eorum poſſeſſione conſtituit: verbo Imperiali promittens, ſe non ſolùm modernæ Reginæ, ſed & omnibus futuris Regibus, Regnoq; Sueciæ ratione dictarum ditionum, bonorum juriumq; conceſſorum ſecuritatem præſtituram, eoſque, ſicut cæteros Imperij Status in eorum poſſeſſione quieta contra quemcunque inviolabiliter conſervaturam & manutenturam: atq; hæc omnia peculiaribus inveſtiturarum literis omni meliori modo confirmaturam.

§. 15. Viciſſim Sereniſſima Regina & futuri Reges Regnumque Sueciæ dicta feuda omnia & ſingula à Cæſarea Majeſtate & Imperio recognoſcant: eoq; nomine, quoties caſus evenerit, inveſtiturarum renovationes decenter petant, juramentum fidelitatis, eique annexa, ſicut anteceſſores, ſimileſque Imperij vaſalli, præſtando.

§. 16. De cætero ordinibus & ſubditis dictarum ditionum locorumque, nominatim Stralſundenſibus, competentem eorum libertatem, bona, jura & privilegia communia & peculiaria legitimè acquiſita, vel longo uſu obtenta, cum libero Evangelicæ Religionis exercitio juxta invariatam Auguſtanam Confeſſionem perpetim fruendo, circa homagij renovationem & præſtationem, more ſolito, confirmabunt; Interque eos Civitatibus Anſeaticis eam navigationis & commerciorum libertatem, tam in exteris Regnis, Rebus publicis, & Provincijs quàm in Imperio integram conſervabunt, quam ibi ad præſens uſque bellum habuerunt.

ARTICULUS XI.

§. 1. Pro æquivalente autem recompenſatione Electori Bran-

Brandenburgico Domino Friderico Wilhelmo, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, unà cum ditionibus locisque supra annexis cesserit, præstandâ, eidem ejusdemque posteris & successoribus hæredibus atque agnatis masculis, cum primis Dominis Marchionibus Christiano Wilhelmo olim Administratori ArchiEpiscopatus Magdeburgensis, itemq; Christiano Culmbacensi & Alberto Onoltzbacensi, eorundemque Successoribus & Hæredibus Masculis, statim ac Pax cum utroque Regno & Statibus Imperij composita & ratificata fuerit, à Sacra Cæsarea Majestate, de consensu Statuum Imperij & præcipuè intercessatorum, tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus Iuribus, Privilegijs, Regalibus, territorijs & bonis secularibus & Ecclesiasticis quocunque nomine vocatis, nullo excepto, in perpetuum & immediatum feudum: Constituatur item Dominus Elector statim in possessione ejusdem quietâ & reali, eoque nomine sessionem & votum in Comitijs Imperij & Circulo Inferioris Saxoniæ habeat: Religionem autem & bona Ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum ArchiDucem Leopoldum Guilielmum, initâ cum Capitulo Cathedrali pactione, ordinata fuerant. Ita tamen, ut nihilominus Episcopatus Domino Electori, totique suæ Domui & agnatis masculis, supra nominatis, cum eorum Successoribus & Hæredibus masculis, ordine, quo sibi invicem succedent, hæreditarius maneat, atque Capitulo nullum jus in eligendo & postulando, vel etiam Regimine Episcopatus, & ijs quæ eo pertinent, reliquum sit; sed modo dictus Dominus Elector, & juxta ordinem Successorium, reliqui supra nominati, eâ potestate in hoc Episcopatu utantur, quâ reliqui Principes Imperij in suis territorijs utuntur: Liceatque quartam partem Canonicatuum (exceptâ Præpositurâ in hanc computatio-

tationem non numerandâ) decedentibus successu temporis modernis eorum Possessoribus Augustanæ Confessioni addictis, extinguere, eorumque reditus mensæ Episcopali incorporare.

§. 2. Quod si tot Canonici Augustanæ Confessionis non sint, qui quartam partem totius Corporis Canonicorum, dempto Præposito, conficiant; numerus suppleatur ex Catholicorum decedentium beneficijs.

§. 3. Cùm etiam Comitatus Hohensteinensis pro eâ parte, quâ feudum est Episcopatus Halberstadiensis, consistens in duabus Dynastijs sive Præfecturis Lora & Klettenberg, & quibusdam oppidis, unà cum eo pertinentibus bonis & juribus, post ultimò defunctum Comitem hujus familiæ eidem Episcopatu applicatus, atq; à Domino Arch-iDuce Leopoldo Guilielmo, tanquam Episcopo Halberstadiensi hactenus possessus fuerit: hunc eundem Comitatum porrò quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeò ut Domino Electori tanquam hæreditario possessori jam dicti Episcopatus Halberstadiensis de memorato Comitatu disponendi libera facultas esse debeat, non obstante nec vigorem habente ullâ contradictione, quæ à quoquam in contrarium moveri possit.

§. 4. Teneatur item Dominus Elector Comitem à Tattenbach in possessione Comitatus Rheinstein conservare, eidemq; investituram à Domino ArchiDuce de consensu Capituli concessam, renovare. Eidem Domino Electori pro se & Successoribus suis suprâscriptis, tradatur Episcopatus Mindanus cum omnibus juribus & appertinentijs, pari ratione ut ante memoratus Episcopatus Halberstadiensis, in feudũ perpetuũ à Sacra Cæsarea Majestate de consensu Statuum Imperij, statimq; post conclusam & ratificatam hanc pacificationẽ Dominus Elector pro se, & Successoribus suis in possessione

ejusdem quietâ & reali constituatur, eoque nomine sessionē & votum in Comitijs Imperij universalibus & singularibus, ut & Circuli Westphalici obtineat: Salvis tamen Civitati Mindensi suis Regalijs & Iuribus in sacris & profanis cum mero & mixto Imperio in criminalibus & civilibus, præsertim Iure districtus, ejusq́; jurisdictionis exercitio concesso, & pro nunc apprehenso, alijsq́; usibus, immunitatibus & privilegijs circa pristina Iura ipsis legitimè competentibus; Ita tamen ut pagi & villæ domusq́; ad Principem, Capitulum, totumq́; Clerum & equestrem Ordinem pertinentes, & respectivè in districtu & intra mœnia Civitatis sitæ, omninò excipiantur, & de cætero jus Principis & Capituli inviolatum maneat. Dicto Domino Electori & Successoribus suis Episcopatus quoq; Caminēsis in feudum perpetuum ab Imperatore & Imperio concedatur, eodem planè jure & modo, ut supra de Episcopatu Halberstadiensi & Mindano dispositum est, sed cum hoc tamen discrimine, ut in Episcopatu Caminensi integrum sit Domino Electori Canonicatus, post decessum præsentium Canonicorum, extinguere, atq; sic successu temporis totum Episcopatum ulteriori Pomeraniæ adjungere seu incorporare.

§. 5. Similiter concedatur Domino Electori expectantia in ArchiEpiscopatum Magdeburgensem: ita quidē ut quandocunq; eundem morte aut successione in Electoratu, vel quacunq; aliâ concessione præsentis Administratoris Domini Augusti Ducis Saxoniæ vacare cōtigerit, totus iste ArchiEpiscopatus cum omnibus eo pertinentibus territorijs, regalibus & juribus, prout suprà de Episcopatu Halberstadiensi dispositū est, Domino Electori, suisq́; posteris & successoribus hæredibus & agnatis masculis, non obstante ullâ electione aut postulatione interea temporis sive clàm sive palàm factâ, tradatur & conferatur in feudum perpetuū: sitq́; eidem vel ijsdem jus authoritate propriâ vacantem apprehendendi possessionem.

§. 6. Interea autem teneatur Capitulum unà cum Ordinibus & subditis dicti ArchiEpiscopatus statim, conclusâ pace, prædicto Domino Electori & toti Domui Electorali pro se atq; omnibus in eâ successoribus & hæredibus atque agnatis masculis se sacramento fidelitatis & subjectionis in eventum, obstringere.

§. 7. Civitati verò Magdeburgensi pristina sua libertas & privilegium Ottonis I. die 7. Iunij Anno nongentesimo quadragesimo (quod etiam si temporum injuria deperditum ad preces ejusdem humiliter porrigendas, à Cæs. Majest. renovabitur) tum etiam privilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando II. concessum: quod cum omnimoda jurisdictione & proprietate ad quadrantem milliaris Germanici extendatur: sicut & reliqua illius privilegia & jura in Ecclesiasticis & politicis, salva & inviolata maneant, cum insertâ clausulâ, quod in præjudicium Civitatis reædificari non debeant suburbia.

§. 8. Cæterùm quod ad quatuor Dynastias seu Præfecturas Querfurt/Guterbock/ Dam & Borck attinet, cum illæ jam olim Domino Electori Saxoniæ traditæ sint, in ejusdem quoq; ditione permaneant in perpetuum: cum hac tamen reservatione, ut quæ hactenus ratione earundem ad collectas Imperij & Circuli contributa fuit quota, à dicto Domino Electore Saxoniæ imposterùm exsolvatur, eaq; ArchiEpiscopatui dematur, & hujus rei ratione expressa fiat provisio in matricula Imperij & Circuli. Ut autem inde causata immunitio redituum Cameralium, & ad mensam ArchiEpiscopalem pertinentium, aliquatenus resarciatur, jam dicto Electori Brandeburgico & successoribus suis non solū statim post conclusam Pacem Præfectura Eglen/ quæ alias ad Capitulum spectabat, pleno jure possidenda & fruenda tradatur: cassato processu à Comitibus de Barby aliquot ab hinc annis desuper moto; sed

etiam facultas ſit, obtentâ ArchiEpiſcopatus poſſeſſione, quartam partem Canonicatuum Cathedralium, illis decedentibus, extinguendi, eorumq; reditus Cameræ ArchiEpiſcopali applicandi. Quæ verò debita â præſente Domino Administratore Auguſto Duce Saxoniæ hactenus contracta ſunt, ex reditibus ArchiEpiſcopalibus (exiſtente modis ſupradictis caſu vacantiæ & devolutionis dicti ArchiEpiſcopatus ad Dominum Electorem Brandenburgicum & Succeſſores ſuos) neutiquam diſſolvantur, neq; integrum ſit dicto Domino Adminiſtratori poſthac novis debitis, oppignorationibus & alienationibus ſæpè dictum ArchiEpiſcopatum in præjudicium Domini Electoris ejuſque Succeſſorum, hæredum, atque agnatorum maſculorum quoquo modo onerare.

§. 9. In his verò Domini Electoris Archi- & Epiſcopatibus de cætero ſalva maneant Ordinibus & ſubditis competentia eorum jura & privilegia: cum primis invariatæ Auguſtanæ Confeſſionis Exercitium, quale nunc ibi viget: nec min⁹ locum habeant ea, quę in puncto Gravaminum inter utriuſq; Religionis Status & Ordines Imperij tranſacta & conventa ſunt: quatenus ſcilicet non adverſantur illi diſpoſitioni, quæ ſupra in Articulo quinto de Gravaminibus §. octavo continetur, incipiente (Qui ArchiEpiſcopatus, Epiſcopatus, & aliæ fundationes atq; bona Eccleſiaſtica &c.) & finiente (ſubjecta manento) utpote quem æquè hic valere debere, ac ſi verbotenus inſertus eſſet, & ſupra dictos ArchiEpiſcopatum & Epiſcopatus hæreditario & immutabili jure apud Dominum Electorem atque Domum Brandenburgicam, omneſque in ea ſucceſſores, hæredes & agnatos in perpetuum planè, ut de reliquis terris ipſorũ hæreditarijs juris eſt, permanere oportet. Ratione tituli autem conventum eſt, ut jam dictus Dominus Elector cum totâ Domo Brandenburgicâ, & in eâ omnes & ſinguli Marchiones Brandenburgici, Duces Magdeburgenſes

& Principes Halberſtadienſes & Mindenſes appellentur & ſcribantur.

§.10. v.1. Regia quoq; Majeſtas Sveciæ reſtituat Domino Electori pro ſe & ſucceſſoribus ſuis hæredibus atque agnatis maſculis: primò reliquam Pomeraniam ulteriorē cum omnibus appertinentijs, bonis & juribus ſecularibus & Eccleſiaſticis, pleno jure, tam quoad dominium utile, quàm directum: 2. deinge Colbergam cum toto Epiſcopatu Caminenſi, omnique jure, quod ulterioris Pomeraniæ Duces hucuſque habuerunt in collatione Prælaturarum & Præbendarum Capituli Caminenſis (ita tamen, ut ſalva maneant jura Regiæ Majeſtati Sveciæ ſuprà conceſſa) atque Ordinibus & ſubditis in reſtitutis partibus ulterioris Pomeraniæ, Epiſcopatuque Caminenſi competentem eorum libertatem, bona, jura & privilegia, ſecundùm tenorem literarum Reverſalium (quibus etiam Ordines & ſubditi dicti Epiſcopatus gaudere debent, ac ſi ijs directè datæ eſſent) cum libero Auguſtanæ Confeſſionis exercitio, juxta invariatam Auguſtanam Confeſſionem, abſque ulla perturbatione perpetim fruendo, circa homagij renovationem & præſtationem omni meliori modo confirmet & conſervet. 3. Tertiò, omnia loca quæ præſidijs Svedicis inſeſſa tenentur per Marchiam Brandenburgicam. 4. Quartò, omnes Commendas & bona ad Ordinem Equeſtrem Divi Iohannis ſpectantia, quæ extra territoria Regiæ Majeſtati Regnoque Sveciæ ceſſa continentur, unà cum actis & regeſtis cæteriſque literarijs documentis originalibus hæc loca juraque reſtituenda concernentibus; communibus verò & utramque, nempè tam citeriorem quàm ulteriorem Pomeraniam, afficientibus in authentica & probante forma, quæ in Archivo & Cartophilacijs aulæ Stetinenſis vel alibi intra vel extra Pomeraniam reperiuntur.

ARTI-

ARTICVLVS XII.

§. 1. Pro eo verò quod Duci Megapolitano Sverinenſi, Domino Adolpho Friderico, in alienatione Civitatis portuſq; Wiſmarienſis decedit, competant ipſi, ejuſqueHæredibus maſculis, EpiſcopatusSverinenſis & Ratzenburgenſis jure perpetui & immediati feudi(ſalvo tamen Domus Saxonico-Lauenburgicæ aliorumq; vicinorum, ut & dictæ Diœceſeos hinc inde competenti jure) cũ omnibus juribus, documentis literarijs, Archivo, rationarijs, alijſque pertinentijs & poteſtate extinguendi Canonicatus utrobique, poſt pręſenti tempore reſidentium Canonicorum deceſſum, omneſque reditus menſæ Ducali applicandi, eoq; nomine habeat ſeſſionem in conventibus Imperij & Circuli Saxoniæ Inferioris, cum duplici Principis titulo & voto. Etſi verò ejuſdem ex fratre nepos, Dominus Guſtavus Adolphus Dux Megapolitano-Guſtrovienſis, antehac deſignatus fuerat Adminiſtrator Ratzenburgenſis; quia tamen ipſi non minùs quàm Patruo beneficium reſtitutionis in ſuos Ducatus obtigerat: æquum viſum eſt, ut Patruo cedenti Wiſmariam, ipſe viciſſim hunc cedat Epiſcopatum. Conferentur autem dicto Duci Guſtavo Adolpho, eo nomine compenſationis ergò, duo Canonicatuum juxta modernam compoſitionem Gravaminum ad Auguſt. Confeſſ. addictos pertinentium beneficia; unum in Eccleſia Cathedrali Magdeburgenſi, alterum in Halberſtadienſi primum vacatura.

§. 2. Quod deindè ad prætenſos duos Canonicatus in Eccleſia Cathedrali Argentinenſi attinet, ſi quid eo nomine Statibus Auguſtanæ Confeſſionis juxta præſentem tranſactionẽ competit, familiæ Ducum Mecklenburgenſium ex hujuſmodi proventibus duorum Canonicatuum portiones cõcedantur, abſque tamen præjudicio Catholicorum. Quod ſi verò contigerit lineam maſculinam Sverinenſem deficere, ſuperſtite Guſtrovianâ, tum hæc iterùm ipſi ſuccedat.

§. 3. Pro

§. 3. Pro majori verò dictæ Domus Mecklenburgensis satisfactione, cedant ipsi commendæ Ordinis Equestris Divi Iohannis Hierosolymitani, Mirovv & Nemerovv in isto Ducatu sitæ, vigore dispositionis in Artic. 5. §. 9. supra expressæ, in perpetuum, donec de controversijs religionis in Imperio cõventum fuerit: & quidem Lineæ Sverinensi Mirovv, Lineæ verò Gustroviensi commenda Nemerovv: sub hac conditione, ut dicti Ordinis consensum ipsi procurare, eidemque: nec non Domino Electori Brandenburgico, tanquam ejus Patrono, quotiescunq; casus evenerit, hactenus præstari solita, porrò quoque præstare teneantur. Confirmabit etiam Cæsarea Majest. eidem vectigalia ad Albim antehac obtenta in perpetuũ: concessa insuper imunitate à tributis Imperij futuro tempore (citra causam satisfactionis militiæ Svedicæ) indicendis donec summa ducentorum millium thalerorum Imperialiũ compensata fuerit. Cassetur insuper prætensum debitum Wingerschianum, utpote ex causâ belli ortum, processibus etiam & decretis desuper emanatis, penitus annullatis: ita ut neque Duces Megapolitani, neque Civitas Hamburgensis, eo nomine imposterum unquam conveniri possint vel debeãt.

Articvlvs XIII.

§. 1. Cum Domus Ducalis Brunsvicensis & Lûneburgensis, ob Pacem publicã meliùs faciliùsq; stabiliendam, cesserit Coadjutorijs in ArchiEpiscopatus Magdeburgensem & Bremensem, itemque Episcopatus Halberstadiensem & Ratzenburgensem, obtentis: eâ conditione, ut inter alia etiam alternativa ijsdem cum Catholicis in Episcopatum Osnabrugẽsem addiceretur successio: Cæsarea Majestas præsenti Sacri Romani Imperij statui minimè expedire judicans, pacem publicam propterea impediri diutiùs, consentit ac permittit, ut ejusmodi alternativa successio in dicto Episcopatu Osnabrugẽsi deinceps inter Catholicos & Augustanæ Confessionis Episcopos,

ex

ex familia tamen Ducum Brunſvicenſium & Lüneburgenſium,quamdiu eadem duraverit,poſtulandos, locum habere debeat, modis & conditionibus ſequentibus.

§. 2. Primò: Quoniam Dominus Guſtavus Guſtavi, Comes in Waſenburg, Regni Sveciæ Senator, omni ſuo Iuri in Epiſcopatum Oſnabrugenſem, occaſione præſentis belli obtento, renunciat, juramentumque à Statibus & ſubditis ejuſdem ſibi præſtitum remittit: ideò Dominus Epiſcopus Franciſcus Wilhelmus ejuſque Succeſſores,ſicut & Capitulū,Status & ſubditi dicti Epiſcopatus, virtute præſentium, obligati ſunt, ad ſolvendum dicto Domino Comiti, ejuſvè mandatario, Hamburgi ſpatio quatuor annorum à die publicatæ Pacis numerandorum, octuaginta millia thalerorū Imperialiū; ita ut ſingulis annis vicena millia Hamburgi ad manus dicti Comitis ejuſvè mandatarij exſolvere & numerare teneantur, executione in non parentes,ex lege communi hujus Pacificationis, ſuas vires obtinente.

§. 3. Secundò: Reſtituatur dictus Epiſcopatus Oſnabrugenſis totus & integer cum omnibus ſuis appertinentijs ſecularibus & Eccleſiaſticis moderno Domino Epiſcopo Franciſco Wilhelmo,pleno jure poſſidēdus:prout uniformis perpetuæq; capitulationis leges,cōmuni Principis Franciſci Wilhelmi,Domuſq; Brunſvigo-Lüneburgicæ & Capitularium Epiſcopatus Oſnabrugenſis conſenſu jam ineundæ, ſancierint.

§. 4. Tertiò: Status Religionis ac Cætus Eccleſiaſtici, totiuſq; Cleri utriuſq; Religionis,tā in ipſa Vrbe Oſnabrugenſi, quàm in reliquis ad hunc Epiſcopatū pertinentibus ditionibus,oppidis,villis, pagis,omnibuſque alijs locis maneat & reducatur in eum,qui fuit die 1. Ian. Anno 1624. ſtatum:ita tamen,ut prius fiat ſingularis quædam determinatio & diſpoſitio de ijs,quæ poſt Aňum 1624. quoad verbi Miniſtros & divinum cultum mutata deprehēduntur,etiam ſupra dictæ Capitula-

pitulationi inſerenda : caveatq; Dominus Epiſcopus per literas Reverſales Statibus & ſubditis ſuis, homagio (quatenus obſervantia ab antiquo obtinuit) ab ipſis recepto, jura ac privilegia ſalva fore: & quæ præterea futuræ Epiſcopatus adminiſtrationi, Statuumque & ſubditorum ſecuritati utrinque neceſſaria videbuntur.

§. 5. Quartò: Defuncto eodem Domino Epiſcopo, ſuccedat in Epiſcopatu Oſnabrugenſi, Dominus Erneſtus Auguſtus Dux Brunovicenſis & Lüneburgenſis: atque adeò vi hujus Pacis publicæ ſit deſignatus ejuſdem Succeſſor, teneaturq; Capitulum Cathedrale Oſnabrugenſe, ut & reliqui Status & ſubditi ſtatim, poſt deceſſum aut reſignationem moderni Epiſcopi, eundem Dominum Erneſtum Auguſtum in Epiſcopum recipere: ac dicti Status & ſubditi iſti fini, intra trimeſtre à concluſa hac Pace computandum, ipſi ſolitum, ut ſuprà, præſtare homagium, juxta conditiones in Capitulatione perpetua cum Capitulo ineundâ, poſitas. Quod ſi verò Dux Erneſtus Auguſtus poſt obitum moderni Epiſcopi non fuerit ſuperſtes: teneatur Capitulum alium ex Domini Georgij Ducis Brunſvicenſis & Lüneburgenſis poſteris in Epiſcopum ſuum poſtulare: conditionibus tamen in recepta Capitulatione uniformi initis perpetuò obſervandis. Eo autem demortuo aut ultrò reſignante, teneatur dictum Capitulum vel electione vel poſtulatione Præſulem Catholicum ſibi præficere; ſin verò hac in parte vel Canonicorum negligentia vel diſcordia intercеſſerit: locus ſit ordinationi Iuris Canonici & conſuetudini Germaniæ: ſalva tamen Capitulatione perpetuâ ut & hac tranſactione: & ſic perpetuò admittatur alternativa ſucceſſio inter Catholicos Epiſcopos ex gremio Capituli electos, vel aliunde poſtulatos, atq; Aug. Confeſſ. addictos, ſed non alios quàm ex familia modò nominati Ducis Georgij deſcẽdentes. Et quidem ſi plures ſint Principes, è natu minoribus eligatur

vel

vel postuletur Episcopus; nullis verò existentibus natu minoribus: sufficiatur unus ex Principibus regentibus; Illis autem deficientibus, succedat tandem Ducis Augusti posteritas, alternatione, uti dictum, inter ipsam & Catholicos perpetuâ.

§. 6. Quintò: teneatur non solùm memoratus Dux Ernestus Augustus; sed etiam omnes & singuli ex familia Ducum Brunsvicensium & Lüneburgensium Aug. Conf. addictorum, in hoc Episcopatu alternatim succedentiũ, statum Religionis, Cætus Ecclesiastici, totiusq; Cleri, tam in ipsa Vrbe Osnabrugensi, quàm in reliquis ad hunc Episcopatum pertinentibus ditionibus, oppidis, villis, pagis, omnibusq; alijs locis conservare ac tueri, prout superiùs articulo tertio * & perpetuâ Capitulatione dispositum est. *§. 4

§. 7. Sextò: Ne etiam durante administratione & Regimine Episcopi Augustanæ Confessioni addicti, circa censuram Ecclesiasticorum Catholicorum: itemq; usum & administrationem Sacramentorum, ritu Romanæ Ecclesiæ: ut & cætera, quę sunt ordinis, ulla difficultas aut confusio suboriatur: horum omnium dispositio, quoties alternativa successio in talem August. Confess. addictum devenerit, Domino Archi-Episcopo Coloniensi velut Metropolitano reservata; adversùs August. verò Confessioni addictos, planè sublata esto. Cætera superioritatis & Regiminis jura in Civilibus & Criminalibus, August. Confess. Episcopo, juxta Capitulationis leges, illibata permaneant. Quoties verò Catholicus Episcopus in Episcopatu Osnabrugensi rerum potitur, nihil omninò in August. Confess. sacra arroget sibi juris aut obtineat.

§. 8. Septimò: Monasterium seu Prælatura Walckenried, cujus hoc tempore Administrator est Christianus Ludovicus Dux Brunovicẽsis & Lüneburgensis, unà cũ prędio Schavven, perpetuo feudi jure Ducibus Brunovicensibus & Lüneburgensibus itidem à Cæsarea Majestate & Imperio, cum omni-

bus pertinentijs juribusque conferatur, eodem prorsus, quo supra inter Ducum Brunovicensium & Lüneburgensium familias, succedendi, ordine, annullato jure advocatiæ, alijsque Episcopatus Halberstadiensis & Comitatus Hohensteinensis prætensionibus omnino sublatis.

§. 9. Octavò: Ducibus quoque Brunovicensibus & Lüneburgensibus restituatur Monasterium Gróningense, quod antehac acquisitum Episcopatui Halberstadiensi cesserat: reservatis etiam juribus, quæ dictis Ducibus in Castrum Westerburg competunt: nec minus infeudatio Comiti à Tattenbach à Ducibus facta, eoque nomine initæ leges, perinde ut jura crediti & pignoris, Ducis Christiani Ludovici Vicario Friderico Schenckio à Winterstet in Westerburg competentia, sarta tecta maneant.

§. 10. Nonò: Debitum à Friderico Ulrico Duce Brunovicensi & Luneburgensi cum Rege Daniæ contractum, & per hunc, in pacificatione Lubecensi, Sacræ Cæs. Majest. cessum, postea que Cæsareæ militiæ Præfecto Comiti Tyllio donatum, quod attinet: cùm moderni Duces Brunovicenses & Luneburgenses se ad hoc debitum persolvendum, ob plures rationes, teneri negaverint, eaque de re etiam per legatos Plenipotentiarios Coronæ Sveciæ instanter actum sit: amore Pacis remissio & expunctio totius istius debiti & obligationis dictis Ducibus, eorumque hæredibus & Provincijs concessa esto.

§. 11. Decimò: Cum Duces Brunovicenses & Luneburgenses Cellensis Lineæ Capitulo Ratzenburgensi pro sorte 20000. florenorum annuas pensiones, usque dùm dependerint: alternatione jam cessante, cessent quoq; annuæ illæ pensiones, abolito prorsus debito, ut & aliâ quavis obligatione.

§. 12. Undecimò: Ducis etiam Augusti duobus filijs natu minoribus Antonio Ulrico & Ferdinando Alberto conferantur duæ Præbendæ in Episcopatu Strasburgensi primo vacaturæ:

turæ:

turæ: eâ tamen conditione, ut dictus Dominus Dux Auguſtus renunciet prætenſionibus ſuis, quas in unum alterumvè Canonicatum ante hac habuit vel habere poterat.

§. 13. Duodecimò: Viceverſa ijdem Duces Poſtulationibus & Coadjutorijs in ArchiEpiſcopatus Magdeburgenſem, & Bremenſem, itemq́ue Halberſtadienſem & Ratzenburgenſem pleniſſimè renunciant: ita ut quæ circa hoſce ArchiEpiſcopatus & Epiſcopatus ſuperius in hoc Pacificationis Inſtrumento diſpoſita ſunt, citra ipſorum contradictionem, effectum habere debeant: Capitulis utrobique in eo ſtatu permanentibus, quo ſuperius conventum eſt.

ARTICVLVS XIV.

§. 1. De ſumma 120000. Imperialium Domino Chriſtiano Wilhelmo Marchioni Brandenburgico ex ArchiEpiſcopatu Magdeburgenſi quotannis ſolvendorum, conventum eſt: ut Cœnobium & Præfecturæ Zina & Loburg, dicto Domino Marchioni ſtatim tradantur, cũ omnibus pertinentijs & omnimoda Iuriſdictione, ſolo territorij jure excepto: Atque his Præfecturis idem Marchio utatur, fruatur ad dies vitæ, abſque ulla rationum redditione: Hac tamen lege, ut in Politicis & Eccleſiaſticis nullum planè ſubdditis afferatur præjudicium. Quia porrò, ut totus ArchiEpiſcopatus: ita etiam jam nominatum Cœnobium & Præfecturæ, temporum injuria valde ſunt devaſtatæ: Ideò à moderno Domino Adminiſtratore, Domino Marchioni, ſine morâ, ex collectis ArchiEpiſcopatus ad hoc inſtituendis, ſolvantur tria millia thalerorum Imperialium ab ipſo Marchione vel ejus hæredibus non reſtituenda. Præterea placuit, ut poſt fata Domini Marchionis, ratione & nomine non præſtitorum alimentorũ, deſcendentibus ipſius eorumq́ue hæredibus, liceat dictum Cœnobium atque Præfecturas per integrum quinquennium retinere, ijſq; ſine rationum redditione, cum omnibus ſuis pertinentijs & juribus uti

frui; elapso verò quinquennio, prædictæ Præfecturæ, earundemque jurisdictio, reditus & proventus ArchiEpiscop. absq; tergiversatione restituantur: nec superius memoratæ summæ titulo quicquam ulterius moveatur vel petatur. Et prædicta omnia observentur, etiamsi propter Domini Electoris Brandenburgici æquivalentem recompensationem ArchiEpiscopatus Magdeburgensis ad Dominum Electorem, ejusque hæredes & successores pervenerit.

ARTICVLVS XV.

Circa causam Hasso-Cassellanam conventum est, ut sequitur:

§. 1. Primò omnium, Domus Hasso-Cassellana, omnesque ejus Principes, maximè Domina Amelia Elisabetha, Hassiæ Landgravia, eiusque Filius Dominus Wilhelmus, illorumque hæredes, ministri, officiales, vasalli, subditi, milites & alij quocunq; modo illis addicti, nullo prorsus excepto: non obstantibus contrarijs pactis, processibus, proscriptionibus, declarationibus, sententijs, executionibus & transactionibus, sed illis omnibus, ut & actionibus vel prætensionibus, ratione damnorum & injuriarum, tam Neutralium, quàm belligerantium, annullatis: universalis Amnestiæ supra sancitæ, & ad initium Belli Bohemici cum plenariâ restitutione reductæ (exceptis Cæsareæ Majestatis & Domus Austriacæ vasallis & subditis hæreditarijs quemadmodum de ijs in §. Tandem omnes, &c. disponitur) omniumq; beneficiorum ex hac & Religiosa Pace provenientium, pari cum cæteris Statibus jure,
VII* prout in Articulo* incipiente; Unanimi &c. disponitur, plenariè participes sunto.

§. 2. Secundò: Domus Hasso-Cassellana, eiusque successores Abbatiam Hirsfeldensem, cum omnibus appertinentijs, secularibus & Ecclesiasticis, sive intra, sive extra territorium (ut Præpositura Gellingen) sitis (Salvis tamen juribus, quæ

Domus

Domus Saxonica à tempore immemoriali possidet) retineant,& eo nomine investituram à Cæsarea Majestate toties quoties casus evenerit,petant, & fidelitatem præstent.

§. 3. Tertiò, Ius directi & utilis Dominij in Præfecturas Schaumburg, Buckenburg, Saxenhagen, & Statthagen, Episcopatui Mindano antehac assertum & adjudicatum, porrò ad Dominum Wilhelmum, modernum HassiæLandgravium, ejusque Successores plenariè in perpetuum, citra ulteriorem dicti Episcopatus, aut alterius cujusvis contradictionem aut turbationem pertineat: Salva tamen transactione inter Christianum Ludovicum Ducem Brunsvico-Luneburgensem & Hassiæ Landgraviam, Philippumq; Comitem de Lippé, initâ: firmâ etiam manente, quæ inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est, conventione.

§. 4. Conventum præterea est, ut pro locorum hoc bello occupatorum restitutione & indemnitatis causa, Dominæ Landgraviæ Hassiæ Tutrici, ejusque Filio, hujusvè Successoribus Hassiæ Principibus, ex ArchiEpiscopatibus Moguntinensi & Coloniensi, Episcopatibus item Paderbornensi, Monasteriensi, & Abbatia Fuldensi sexies centena millia thalerorum Imperialium, bonitate Imperialibus Constitutionibus modernis correspondentium, intra spatium novem mensiū, à tempore ratificationis Pacis computandum, Cassellis, solventium periculo & sumptibus, pendantur: nec contra promissam solutionem ulla exceptio, ullusvè prætextus admittatur: multò minus summa conventa ullo arresto afficiatur.

§. 5. Ut etiam Domina Landgravia de solutione tanto securior sit, sequētibus conditionibus retineat Neus, Cosfeld & Neuhaus, idq; ijs locis sua, sibiq; solum obligata præsidia habeat: eâ quidem lege, ut præter officiales & alias personas in præsidijs necessarias dictorum trium locorum præsidia conjunctim non excedant, numerum mille ducentorum peditū

& cen-

& centum equitum: Dominæ Landgraviæ dispositioni relicto, quot cuivis dictorum locorum peditum & equitum imponere, quemvè huic vel illi præsidio præficere velit.

§. 6. Præsidia autem secundùm ordinationem desustentatione officialium & militum Hassiacis hactenus consvetam, alantur, & quæ ad conservāda fortalitia necessaria sunt, præstentur ex ArchiEpiscopatibus, in quibus dicta Arx & Civitates sunt sitæ, absque summæ suprà nominatæ diminutione. Integrum autem sit ipsis præsidijs contra morosos & tardantes, sed non ultra debitam summam, exequi. Iura autem superioritatis & jurisdictio tam Ecclesiastica, quàm secularis & redditus nominatarum Arcis & Civitatum Domino ArchiEpiscopo Coloniensi sint salva.

§. 7. Quamprimùm verò post ratificatam Pacem Dominæ Landgraviæ trecenta millia thalerorum Imperialium fuerint exsoluta, restitutâ Neussiâ, retineat Cosfeld solùm & Neuhaus ita tamen ut præsidium Neussianum in Cosfeld & Neuhaus: non deducat, vel ejus nomine quicquā ulteriùs exigat; nec præsidia in Cosfeld numerū sexcentorū peditum & quinquaginta equitum; in Neuhaus autem centum peditum excedant. Sin autem intra terminum novem mensium Dominæ Landgraviæ integra sūma non dependatur: non tantum Cosfeld & Neuhaus, donec plenaria subsecuta fuerit solutio; sed etiam pro residuo summæ, ejusq; singulis centenis, quinque annuatim Imperiales, donec residuum sūmæ exsolutum fuerit, pensionis nomine solvantur: & tot Præfecturarum ad suprà nominatos Archi & Episcopatus atq; Abbatiam pertinentium & Hassiæ Principatui vicinarum, quot præstandis & exsolvendis pensionibus sufficiunt, Quæstores & Receptores Dominæ Landgraviæ juramento obstringantur, ut de rediti-bus annuas residuæ summæ pensiones solvant: non obstante Dominorum suorum prohibitione. Quod si verò Quæstores

&

& receptores in ſolvendo moras nectant, aut reditus aliò cõferant: Domina Landgravia exequendi & ad ſolutionem quovis modo illos adigendi, liberam habeat poteſtatem: de reliquo jure territoriali Domino proprietatis interea ſemper ſalvo. Simul ac verò Domina Landgravia totam ſummam cum penſionibus à tempore moræ acceperit: reſtituat illico loca jam denominata cautionis loco interim retenta: penſiones ceſſent, & Quæſtores atque Receptores, quorum facta fuit mentio, juramenti nexu ſint liberati: quarum autem Præfecturarum reditus penſionibus, contingente morâ, ſolvendis ſint aſſignandi: ante ratificationem Pacis eventualiter conveniet: quæ conventio non minoris ſit roboris, quam ipſum Pacis Inſtrumentum. Præter loca autem, ſecuritatis cauſa, ut memoratum, Dominæ Landgraviæ relinquenda & poſt ſolutionem demum reſtituenda, reſtituat illa nihilominus, ratificatione Pacis ſubſecutâ, omnes Provincias & Epiſcopatus, nec non illorum Urbes, Præfecturas, Oppida, Fortalitia, propugnacula, & omnia denique bona immobilia, nec non Iura inter hæc bella ab ipſa occupata: ita tamen ut tam in præfatis tribus locis cautionis nomine retinendis, quam reliquis omnibus reſtituendis, non ſolùm annona & omnia ad bellicum apparatum ſpectantia, quæ inferri vel fieri curavit, per ſubditos evehenda, Dominæ Landgraviæ & ſupradictis Succeſſoribus: Quæ verò ab ipſa non illata, ſed in locis occupatis tempore occupationis reperta ſunt, & adhuc extant, ibi permaneant; ſed ut etiam fortificationes, & valla, durante occupatione exſtructa eatenus deſtruantur, ne tamen Urbes, Oppida, Arces vel Caſtra cujuſvis invaſionibus & deprædationibus pateant.

§. 8. Et quamvis Dominę Landgraviȩ, præterquam ab Archi- & Epiſcopatibus Moguntinenſi, Colonienſi, Paderbornenſi, Monaſterienſi, & Abbatia Fuldenſi, à nemine reſtitutio-

nis & indemnitatis loco aliquid popoſcerit, & ſibi eo nomine à quoquam alio quicquam ſolvi omninò noluerit: pro rerũ tamen & circumſtantiarum æquitate, placuit toti conventui, ut (ſalva manente diſpoſitione §. præcedentis 4. inchoantis: Conventum præterea eſt &c) etiam cæteri Status, cujuſcunq; generis, cis & ultra Rhenum, qui 1. Martij hujus anni Haſſiacis contributionem dependerunt, ſecundùm proportionem contributionis exſolutæ toto hoc tempore obſervatam, ad conficiendam ſummam ſuperiùs poſitam, & militum præſidiariorum ſuſtentationem, ratam ſuam ſuprà nominatis Archi- & Epiſcopatibus atq; Abbatiæ conferant: & damnum, ſi quod ſolventes ob unius vel alterius moram perpeſſi fuerint, moroſi reſarciant: nec executionem contra tergverſantes inſtituendam Cæſareæ Majeſtatis aut Regiæ Majeſtatis Sveciæ, vel etiam Haſſiæ Landgraviæ Officiales aut milites impediant; neque etiam fas ſit Haſſiacis quemquam in præjudicium hujus declarationis eximere: ij verò qui ſuam quotam ritè perſolverint, ab omni eatenus onere liberi erunt.

§. 9. Quod Controverſias inter Domus Haſſiacas, Caſſellanam & Darmſtattinam, ſuper ſucceſſione Marpurgenſi &c. agitatas attinet: quandoquidem ex Caſſellis 14 Menſis Aprilis proximè elapſi conſenſu partium unanimi accedente, penitus ſunt compoſitæ: Placuit tranſactionem iſtam cum ſuis annexis & receſſibus, ſicut ea Caſſellis inita & à partibus ſubſignata, vigore Inſtrumenti hujus, ejuſdem planè eſſe roboris, ac ſi verbis totidem hiſce tabulis inſerta comprehenderetur; nec à partibus tranſigentibus, nec alijs quibuſvis ſub prætextu ſive pacti, ſive juramenti, ſive alio quocunque ullo unquam tempore convelli poſſe: quin imò ab omnibus; etiamſi aliquis ex intereſſatis eam fortè confirmare detrectet, exactiſſimè obſervari debere.

§. 10. Sicut etiam Tranſactio inter defunctum Dominum Wilhel-

Wilhelmum Hassiæ Landgravium & Dominos Christianum & Wolradum, Comites Waldecciæ die undecimo April: Año 1635. facta, & à Domino Georgio Hassiæ Landgravio die 14. Aprilis Anno 1648. ratificata, non minus vigore hujus Pacificationis perpetuum & plenissimum robur obtinebit, omnesque Hassiæ Principes pariter ac Comites Waldecciæ obligabit.

§. 11. Firmum quoque maneat & inviolabiliter custodiatur Jus primogenituræ in qualibet Domo Hassiæ Cassellana & Darmstattina introductum, & à Cæsarea Majestate confirmatum.

Articulus XVI.

§. 1. Simulatque verò Instrumentum Pacis à Dominis Plenipotentiarijs & Legatis subscriptum & signatum fuerit; cesset omnis hostilitas, & quæ suprà conventa sunt, utrinq; è vestigio executioni mandentur.

§. 2. Imprimis quidem Imperator ipse per universum Imperium Edicta promulget & seriò mandet ijs, qui hisce pactis & hac pacificatione ad aliquid restituendum vel præstandum obligantur, ut sine tergiversatione & noxa, intra tempus conclusæ & ratificandæ Pacis, præstent & exequantur transacta: injungendo tam directoribus (Außschreibende Fürsten) quàm Præfectis militiæ circularis (Creiß-Obristen) ut ad requisitionem restituendorum, juxta ordinem executionis & hæc pacta, restitutionem cujusq; promoveant & perficiant. Inseratur etiam edictis clausula: ut quia circuli Directores (die Außschreibende Fürsten) aut Præfectus militiæ circularis (Craiß Obrister) in causa vel restitutione propria minùs idonei executioni esse censentur; hoc in casu: itemq; si directores vel Præfectum militiæ circularis repudiare commissionem contingat: vicini circuli directores, aut Præfecti militiæ circularis eodem executionis munere etiam in alios circulos, ad restituendorum requisitionem, fungi debeant.

 §. 3. Quod

§. 3. Quod ſi etiam reſtituendorum aliquis Cæſareanos Commiſſarios, ad alicujus reſtitutionis, præſtationis vel executionis actum, neceſſarios cenſuerit (quod ipſorum optioni relinquitur) etiam illi ſine mora dentur. Quo caſu, ut rerum tranſactarum effectus tanto minùs impediatur, tam reſtituentibus, quàm reſtituendis liceat, ſtatim conclusâ & ſubſcriptâ pacificatione, binos aut trinos utrinq; nominare Comiſſarios: è quibus Cæſ: Maj: unum à reſtituendo, alterum à reſtituente nominatum, pares tamen numero, ex utraq; Religione eligat: quibus injungatur: ut omnia, quæ vigore hujus trãſactionis oportet, abſq; mora exequantur. Sin autem reſtituentes Commiſſarios nominare neglexerint: Cæſ: Maj: ex ijs, quos reſtituendus nominaverit, unum deliget, aliumque, pro ſuo arbitrio, obſervatâ tamen utrobique diverſæ Religioni addictorum paritate, adjunget, quibus commiſſionem executionis demandabit, non obſtantibus exceptionibus in contrarium factis. Ipſi deinde reſtituendi mox à concluſione Pacis de tranſactorum tenore notum faciant intereſſatis aliquid reſtituturis.

§. 4. Omnes denique & ſinguli, ſive ſtatus ſive communitates, ſive privati, ſive clerici, ſive ſeculares, qui vigore hujus tranſactionis, ejusdemq; regularum generalium, vel ſpecialis expreſſæq; alicujus diſpoſitionis, ad reſtituendum, cedendum, dandum, faciendum, aut aliud quid præſtandum obſtricti ſunt; teneantur ſtatim poſt promulgata Cæſarea edicta, & factam reſtituendi notificationem, ſine omni tergiverſatione vel oppoſitione clauſulæ ſalvatoriæ, ſive generalis ſive ſpecialis alicujus ſuprà in Amneſtia poſitæ, aut quacunq; alia exceptione; itemq; ſine noxâ aliquâ omnia ad quæ obligantur, reſtituere, cedere, dare, facere, & præſtare.

§. 5. Nec directorum & præfectorum circularis militiæ, aut commiſſariorum executioni quiſquam ſive ſtatus, ſive

miles,

miles, præsertim præsidiarius, sive quilibet alius, sese opponat; sed potius executoribus assistant: liberumq; sit dictis executoribus contra eos, qui executionem quovis modo impedire conantur, suis vel etiam restituendorum viribus uti.

§. 6. Deinde omnes & singuli utriusq; partis captivi, sine discrimine sagi vel togæ, eo modo, quo inter exercituum Duces cum Cæs: Maj: approbatione conventum est, vel adhuc convenietur, liberi dimittantur.

§. 7. Denique pro militiæ Svedicæ exauctoratione omnes & singuli Electores, Principes & reliqui Status (compræhensa liberâ & immediatâ Imperij Nobilitate, salvâ tamen requisitione hactenus in talibus casibus usitatâ libertateque & exemptione in futurum salvis) septem sequentium Circulorum Imperij Electoralis Rhenani, superioris Saxonici, Franconici, Svevici, superioris Rhenani, Westphalici, & inferioris Saxonici, teneantur in medium conferre quinque myriades Imperialium thalerorum, in monetâ per Imp. Rom. usitatâ, idq; tribus terminis, primo termino (Statibus, in Circulo Electorali, ut & superior Rhenano, Francofurtum ad Mœnum: superioris Saxoniæ, Lipsiam sive Brunsvvigam: Franconiæ, Norinbergam: Sveviæ, Ulmam: Westphaliæ, Bremam vel Monasterium; & inferioris Saxoniæ, Hamburgum: suam cujusq; quotam conferentibus) octodecim centena millia Imp. thalerorum in numeratâ pecunia (pro cujus summæ faciliori solutione impetrandâ, liceat illos subditos, qui ex Amnestiâ veniunt restituendi, non moderno ipsorum possessori, sed verò Domino, cui ex Amnestia restituendi sunt, statim à conclusa Pace, etiam ante factam restitutionem, secundum ipsorum quotam & proportionem collectare; nec in exigendis illis collectis moderni possessores ullum creent impedimentum) & duo decies centena millia per assignationes ad certos Status, super quorum solutione tolerabilibus conditioni-

bus faciendâ, à quolibet Statu inter conclusam & ratificandam pacem, cum officiali militari sibi assignato ex æquo & bono conveniendum. Quâ Conventione, ut & ratihabitionum commutatione factâ, dictorum 1800. millium thalerorum solutio, militiæ exauctoratio, & locorum evacuatio, statim pari passu peragantur; nec ob ullam aliam causam differantur: cessantibus statim à conclusâ pace contributionibus & omnis generis exactionibus: salvâ tamen præsidiariorum militum cæterarumque copiarum sustentatione, ad tolerabilem modum conveniendâ: salvâ itidem ijs Statibus, qui suam portionem solverunt, vel cum assignatis officialibus, quoad solutionem suarum portionum amicabiliter convenerunt, à suis constatibus, ob horum solvendi moram, sibi illatorum damnorum repetitione. Reliquarum duarum myriadum, priorem quidem, sub finem proximi anni à facta exauctoratione computandi, alteram verò, in fine anni proximè insequentis, utramque thaleris Imperialibus, eorumvè, in alia per Imperium usitatâ monetâ, valore, ad supradicta loca Reg:Majest: Svecicæ, ad id cum potestate deputatis ministris dicti septem Circulorum Status bonâ fide sunt exsoluturi. Sicuti autem dicti septem Circuli soli militiæ Svedicæ, sine prætensione alterius, assignati intelligantur; ita singuli eorum Electores, Principes & Status eam tantum portionem, quæ juxta matriculam & cujusque loci observantiam & extraditam hic designationem, unicuique præstanda incumbit, pendere debebunt.

§. 8. Nec ullus Status vel à solutione immunis sit, vel majori numero **der Römer Monath** prægravetur, vel pro alio suo constatu, alijsq; belligerantium militibus plus solvere teneatur: multò minus repressalijs vel arrestis eo nomine prægravetur: neque etiam ullus Status, in modo suos collectandi, vel

à milite

à milite aut constatu, vel ullo alio, sub quocunq; prætextu, de facto impediatur. Quod ad Circulum Austriacum & Bavaricum attinet, cùm ille (præter factã in hoc Pacificationis conventu à Statibus Imperij promissionẽ, se in proximis Imperij Comitijs Suæ Cæs. Majest. pro hactenus tolleratis belli sumptibus, subsidium è collectis Imperij præstandum decreturos) solvendis exercitui immediato Cæsareano stipendijs; hic verò pro Bavarico milite sepositus sit: solutionis conventio & exactio in Circulo Austriaco penes Sac. Cæs. Maj. esto; in Circulo autem Bavarico, observetur idem collectandi, & solvendi modus, qui in reliquis Circulis: executio tamen, ut & in cæteris septem Circulis, fiat secundùm constitutiones Imperij.

§. 9. Ut autem Regia Majestas Sveciæ eò securior certiorq; sit de infallibili singulorũ terminorũ præstatione: singuli septẽ dictorum Circulorum Electores, Principes & Status, vigore hujus conventionis, se ad suam quisq; quotam, condicto tempore, locoque, bonâ fide solvendum, sponte, idque sub hypotheca omnium suorum bonorum, obligant: ita quidem, ut, si mora ullius intervenerit, omnes Imperij Ordines, potissimùm verò cujusq; Circuli Directores Ducesque, vi articuli assecurationis Pacis, teneantur promissa ceu rem judicatam exequi, absque ullo ulteriori juris processu vel exceptione.

§. 10. Restitutione ex Capite Amnestiæ & Gravaminum factâ, liberatis captivis, ratihabitionibus cõmutatis & præstitis ijs, quæ de primo solutionis termino suprà conventa sunt: omnia utriusque partis militaria præsidia, sive Imperatoris ejusque sociorum & fœderatorum; sive Reginæ, Regnique Sveciæ & Landgraviæ Hassiæ, eorumque fœderatorum & adhærentium, aliovè quocunque nomine imposita fuerint, ex Civitatibus Imperij, ac omnibus alijs locis restituendis, sine exceptionibus, mora, damno & noxa, pari passu educantur.

§. 11. Loca ipsa, Civitates, Urbes, Oppida, Arces, Castella,

For-

Fortalitia, tam quæ per Regnum Bohemiæ aliasque terras Imperatoris Domusque Austriacæ hæreditarias; quam cæteros Imperij Circulos, à partibus belligerantiũ supradictis occupata & retéta, vel per armistitij unius vel alterius partis, vel quemcunque alium modum concessa sunt, prioribus & legitimis suis Possessoribus & Dominis, sive mediati sive immediati Imperij Status sint, tàm Ecclesiasticis, quàm secularibus, (comprehensa liberâ Imperij Nobilitate) absq; morâ restituantur, liberæque eorum dispositioni, sive de jure & consuetudine, sive vigore præsentis transactionis competenti permittantur: non obstantibus ullis donationibus, infeudationibus, concessionibus (nisi ultrò & spontanea Status alicujus voluntate alicui factæ sint vel fuerint) obligationibus pro redimendis captivis aut avertendis devastationibus incendijsq; datis, aut alijs quibuscunq; titulis, in priorum legitimorum Dominorum, Possessorumvè præjudicium acquisitis: cessantibus etiam pactis & fœderibus, aut quibuscunque alijs exceptionibus prædictæ restitutioni adversantibus, quæ omnia pro nullis haberi debent; salvis tamen ijs quæ & quatenus in præcedentibus articulis circa Reginæ, Regnique Sveciæ, ut & quorundam Electorum & Principum Imp. Rom. satisfactionem vel æquivalentem recompensationem, sive aliter speciatim excepta & disposita sunt. Atqui hæc restitutio locorum occupatorum tàm à Cæsarea Majestate quàm à Regia Majestate Sveciæ & utriusque Socijs fœderatis & adhærentibus fiat reciprocè & bonâ fide.

§. 12. Restituantur etiam Archiva & Documenta literaria, aliaq; mobilia, ut & tormenta bellica quæ in dictis locis tempore occupationis reperta sunt & adhuc ibi salva reperiuntur; Quæ verò post occupationem aliundè eo invecta sunt, sive in prælijs capta, sive ad usum & custodiam eò per occupantes illata fuerunt, unà cũ annexis, ut & bellico apparatu, ijsdem quoq; secum exportare & avehere liceat. §. 13.

§. 13. Teneantur ſubditi cuiuſque loci, decedentibus præſidijs & militibus, currus, equos, & naves, cum neceſſario victu, pro omnibus neceſſarijs avehendis ad loca in Imperio deſtinata, abſque pretio ſubminiſtrare: quos currus, equos & naves reſtituere debent Præfecti Præſidiorum militumque hoc modo diſcedentium, ſine dolo & fraude. Liberent etiam Statuum ſubditi ſe invicem ab hoc onere vecturæ de uno territorio in aliud, donec ad loca in Imperio deſtinata pervenerint: nec Præſidiorum aut alijs militiæ Præfectis aut Officialibus liceat ſubditos eorumque currus, equos, naves, & ſimilia eorum uſibus commodata, omnia vel ſingula, extra Dominorum ſuorum, multò minus Imperij fines, ſecum trahere, eoque nomine obſidibus cavere teneantur.

§. 14. Reddita verò ſive maritima & limitanea, ſive mediterranea fuerint, dicta loca, ab ulterioribus omnibus, durantibus hiſce bellorum motibus, introductis præſidijs perpetuò poſthac libera ſunto & Dominorum ſuorum (ſalvo de cætero cujuſque jure) liberæ diſpoſitioni relinquantur.

§. 15. Nulli autem Civitati vel nunc vel in futurum ullo præjudicio damnovè cedat, quod ab alterutra parte belligerantium occupata & infeſſa fuerat; ſed omnes & ſingulæ cum omnibus & ſingulis civibus & incolis tàm univerſalis Amneſtiæ, quàm cæteris huius pacificationis beneficijs gaudeant: ijſque de cætero omnia ſua jura & privilegia in ſacris & prophanis quæ ante hos motus habuerunt, ſarta tectaq; maneant: ſalvis tamen juribus ſuperioritatis, cum inde dependentibus pro ſingulis quarumcunque Dominis.

§. 16. Deniq; omnium belligerantium in Imperio partium copiæ & exercitus dimittantur & exauctorentur, eo tantum numero in ſuos cujuſque proprios Status traducto, quem quæque pars pro ſua ſecuritate judicaverit neceſſarium.

§. 17. Tàm exauctoratio verò militiæ, quàm reſtitutio lo-

corum, ad præfixum tempus, eo ordine modoque fiant, de quibus inter generales Exercituum Duces conveniet: obſervatis tamen quoad rem ipſam ijs, quæ in puncto ſatisfactionis militiæ conventa ſunt.

ARTICVLVS XVII.

§. 1. Pacem hoc modo concluſam promittunt Cæſarei & Regij Ordinumq; Imperij Legati & Plenipotentiarij, reſpectivè ab Imperatore & Regina Sveciæ, Sacrique Imperij Romani Electoribus, Principibus, & Statibus, ad formam hic mutuò placitam, ratihabitum iri: ſeſeque infallibiliter præſtituros, ut ſolennia ratihabitionum inſtrumenta intra ſpatium octo ſeptimanarum, à die ſubſcriptionis computandarum, hic Oſnabrugis præſententur, & reciprocè ritèq; commutentur.

§. 2. Pro majori etiam horum omnium & ſingulorum pactorũ firmitudine & ſecuritate, ſit hæc Tranſactio perpetua lex & pragmatica Imperij ſanctio, impoſterũ æquè ac aliæ leges & Conſtitutiones fundamentales Imperij nominatim proximo Imperij receſſui, ipſiq; Capitulationi Cæſareæ inſerẽda: obligans non minùs abſentes quàm præſentes, Eccleſiaſticos æquè ac Politicos, ſive Status Imperij ſint, ſive non: eaq; tàm Cæſareis, Procerumq; Cõſiliarijs & Officialibus, quàm Tribunalium omnium Iudicibus & Aſſeſſoribus, tanquam Regula, quam perpetuò ſequantur, præſcripta.

§. 3. Contra hanc Tranſactionẽ, ullumvè eius articulũ aut clauſulã, nulla jura Canonica vel Civilia, communia vel ſpecialia Conciliorũ decreta, privilegia, indulta, edicta, commiſſiones, inhibitiones, mandata, decreta, reſcripta, litiſpendentiæ, quocunq; tempore latæ ſententiæ, res judicatæ, capitulationes Cæſareæ & aliæ, Religioſorum ordinũ Regulæ aut exemptiones, ſive præteriti ſive futuri tẽporis proteſtationes, cõtradictiones, appellationes, inveſtituræ, tranſactiones,

nes, juramenta, renunciationes, pacta seu dedititia seu alia, multo minus Edictum Anni 1629. vel transactio Pragensis, cum suis appendicibus, aut concordata cum Pontificibus, aut interimistica Anno 1548. ullavè alia statuta sive Politica, sive Ecclesiastica, decreta, dispensationes, absolutiones, vel ullæ aliæ, quocunque nomine aut prætextu excogitari poterint, exceptiones unquam allegentur, audiantur aut admittantur: nec uspiam contra hanc transactionem in petitorio aut possessorio, seu inhibitorij, seu alij Processus vel commissiones unquam decernantur.

§. 4. Qui verò huic transactioni, vel paci publicæ, consilio vel ope contravenerit, vel executioni aut restitutioni repugnaverit, vel etiam, legitimo modo supra convento & sine excessu facta restitutione, sine legitima causæ cognitione, & ordinaria juris executione restitutum de novo gravare tentaverit, sive Clericus sive Laicus fuerit: pœnam fractæ pacis ipso jure & facto incurrat: contraq; eum, juxta constitutiones Imperij, restitutio & præstatio cum pleno effectu decernatur & demandetur.

§. 5. Pax verò conclusa nihilominus in suo robore permaneat: teneanturq; omnes huius transactionis consortes, universas & singulas huius Pacis leges contra quemcunque, sine Religionis distinctione, tueri & protegere: & si quid eorum à quocunq; violari contigerit, læsus ædentem imprimis quidem à via facti dehortetur, causâ ipsâ vel amicabili compositioni vel juris disceptationi submissâ.

§. 6. Veruntamen si neutro horum modorum intra spatium trium annorum terminetur controversia: teneantur omnes & singuli huius transactionis consortes, junctis cum parte læsa consilijs viribusque, arma sumere ad repellendam injuriam à passo, moniti: quod nec amicitię nec juris via locum invenerit: salvâ tamen de cætero uniuscuiusque jurisdictione,

justitiæq; , juxta cuiusque Principis aut Status leges & constitutiones, competenti administratione. Et nulli omninò Statuum Imperij liceat jus suum vi vel armis persequi: sed si quid controversiæ, sive jam exortum sit, sive posthac inciderit, unusquisquè jure experiatur: secus faciens reus sit fractæ Pacis. Quæ verò Iudicis sententia definita fuerint, sine discrimine Statuum, executioni mandentur, prout Imperij leges de exequendis sententijs constituunt.

§. 7. Vt etiam Pax publica tanto meliùs conservari possit: redintegrentur circuli: & statim ac undecunq; turbarum vel motuum aliqua initia apparent, observentur ea, quæ in constitutionibus Imperij de Pacis publicæ executione & conservatione dispositæ sunt.

§. 8. Quoties autem milites quavis occasione aut quocunque tempore, per aliorum territoria aut fines aliquis ducere velit: transitus huiusmodi instituatur eius, ad quem transeuntes milites pertinent, sumptu, atque adeò, sine maleficio, damno & noxa eorum, quorum per territoria ducuntur: ac denique omninò observentur, quæ de conservatione Pacis publicæ Imperij constitutiones decernunt & ordinant.

§. 9. Hac pacificatione comprehendantur, ex parte Serenissimi Imperatoris, omnes Suæ Majestatis fœderati & adhærentes: imprimis Rex Catholicus, Domus Austriaca, Sacri Romani Imperij Electores, Principes, interq; eos & Dux Sabaudiæ, cæterique Status (comprehensa libera & immediata Imperij Nobilitate) & Civitates Anseaticæ: item Rex Angliæ, Rex & Regna Daniæ, Norvvegiæq; cum annexis Provincijs, ut & Ducatus Schlesvvicensis: Rex Poloniæ, Dux Lotharingiæ, omnesque Principes & Respublicæ Italiæ, Ordinesq; fœderati Belgij & Helvetiæ, Rhetiæque, Princeps etiam Transylvaniæ.

§. 10. Ex parte verò Serenissimæ Reginæ Regniq; Sveciæ

ciæ, omnes ejus fœderati & adhærentes: imprimis Rex Christianissimus, tum Electores, Principes, Status (liberâ & immediatâ Imperij Nobilitate comprehensa) & Civitates Anseaticæ: item Rex Angliæ, Rex & Regna Daniæ, Norvvegiæque cum annexis Provincijs, ut & Ducatu Schlesvvicensi: Rex Poloniæ, Rex & Regnum Lusitaniæ, Magnus Dux Moschoviæ, Respublica Veneta, fœderatum Belgium, Helvetij, Rhetique, & Princeps Transylvaniæ.

IN quorum omnium & singulorum fidem maiusque robur, tàm Cæsarei quàm Regij Legati; nomine verò omnium Electorum, Principum ac Statuum Imperij ad hunc actum specialiter ab ipso (vigore conclusi, die decima tertiâ Octobris añi infra mentionati facti, & die subscriptionis sub sigillo Cancellariæ Moguntinæ, Legationis Svedicæ extraditi) Deputati: nimirùm, Electoralis Moguntinus, Dominus Nicolaus Georgius de Reigersberg, eques, Cancellarius: Electoralis Bavaricus, Dominus Ioannes Adolphus Krebs, Consiliarius intimus: Electoralis Brandenburgicus, Dominus Ioannes Comes in Sain & Wittgenstein, Dominus in Homburg & Vallendar, Consiliarius intimus: nomine Domus Austriacæ, Dominus Georgius Vlricus Comes à Wolckenstein, Consiliarius Cæsareo-Aulicus: Dominus Cornelius Gobelius, Episcopi Bambergensis Consiliarius: Dominus Sebastianus wilhelmus Meel, Episcopi Herbipolensis Consiliarius intimus: Dominus Ioannes Ernestus, Ducis Bavariæ Consiliarius Aulicus: Dominus Wolfgangus Conradus à Tumbshirn, Consiliarius Aulicus Saxonico Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Augustus Carpzovius Consiliarius Saxonico Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Ioannes Frombholt, Domus Brandenburgicæ Culembacensis & Onoltzbacensis Consiliarius intimus: Do-

minus Henricus Langenbeck, IC tus, Domus Brunſvico-Luneburgicæ, Lineæ Cellenſis Conſiliarius intimus: Dominus Iacobus Lampadius, IC.tus, lineæ Calenbergenſis Conſiliarius intimus, & Procancellarius: nomine Comitum Scamni Wetteravienſis, Dominus Matthæus Weſenbecius, IC.tus & Conſiliarius: nomine utriuſq; Scamni, * Dominus Marcus Otto Argentoratenſis: Dominus Ioannes Iacobus Wolff Ratisbonenſis: Dominus David Gloxinus Lubecenſis: & Dominus Iodocus Chriſtophorus Kres à Kreſſenſtein Norimbergenſis Reipublicæ reſpectivè Syndici, Senatores, Conſiliarij & Advocati, præſens Pacis Inſtrumentum manibus ſigillisque proprijs muniverunt & firmârunt: dictique Ordinum Deputati Principalium ſuorum ratificationes, formula conventâ, termino ſupra conſtituto, ſe ſe extradituros polliciti ſunt: Reliquis Statuum Plenipotentiarijs liberum relinquendo velint, an nolint, nomina ſua ſubſignare, ſuorumque Principalium ratihabitiones accerſere: ſed hoc pacto atq; lege, ut ſubſcriptione jam nominatorum Deputatorũ reliqui Status omnes & ſinguli, qui ſubſcriptione & ratihabitione ſuperſedent, tàm firmiter ad obſervantiam & manutenentiam eorum, quæ in hoc Pacificationis Inſtrumento continentur, obligati ſint, ac ſi ab ipſis ſubſcriptio fuerit facta & exhibita ratificatio: nec ulla à Directorio Imperij Romani contra ſubſcriptionem à memoratis Deputatis factam recipiatur, aut valeat vel proteſtatio vel contradictio. Acta ſunt hæc Oſnabrugis Weſtphalorum die decima vigeſima quartâ menſis Octobris, Anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo octavo.

* Civitatum Imperialium

1. Pax Pax polono-suecica Olivæ d. 3 Maji 1660
2 Pax Germano-suecica Monasterii Westphalor. 24 Octob. 1648.
3 Pannonia perorata etc p Joh: Wolff 1652
4 De sacra corona regni Hungariæ ortu etc Petri de Reva 1652